

Razpravljajmo o osnutku ustave

Ministrstvo za konstituantno je izdelalo osnutek ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije in ga dalo našemu ljudstvu v javno razpravo. Na ta način hoče naše državo vodstvo zbrati vse oblikovne in vsebinske pripombe, predloge in mnenja. Naše ljudske množice bodo s svojim pozicionim sodelovanjem v javni razpravi omogočile sestavliti tak osnutek naše ustave, ki bo povsem ustrezal volji našega delovnega ljudstva.

Kaj je ustava? V svojem bistvu je ustava prava registracija družbene, gospodarske in politične stvarnosti, zakonitost dejanskega stanja v državi, ugotovitev prehojene poti v družbenem razvoju in zakonita posestitev pridobitev, ki si jih je naše ljudstvo v sedanosti doseglo. Ustava ni zato nikakoli zakon, program ali deklaracija. Program govori o ciljih, ki jih hočemo doseči v bodočnosti.

Osnutek ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije je prava slika sedanje stopnje našega družbenega in političnega razvoja. Sedaj, ko smo zmagovalno zaključili domovinsko vojno in stopamo v novo dobo, v dobo mirne izgradnje, obnove in vsestranske krepitve naše domovine, je predloženi osnutek ustave registracija in zakonodajna potrditev velikih demokratičnih pridobitev, ki si jih je naše ljudstvo s tolikimi žrtvami, trpljenjem in junastvom s svojimi lastnimi silami priborilo v osvojitvi borbi proti fašizmu in reakciji. Osnutek naše ustave z osnovnim državnim zakonom potrjuje globoke družbene spremembe, ki so se po volji in hotenju našega ljudstva že med domovinsko vojno zgodile v življenju naroda Jugoslavije. Ker ustava ni in ne more biti samo suha pravna statistika doseglih družbenih sprememb in naših demokratičnih pridobitev, so členi tega osnutka le organizacijski okvir za nadaljnji družbeni razvoj, za poglobljanje naše ljudske demokracije in utrjevanje Federativne ljudske republike Jugoslavije. V tem je velikanski zgodovinski pomen osnutka naše ustave.

Čeprav bo ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije sprejeta Ustavodajna skupščina, ki so jo naši delavci, kmetje in delovni inteligenti, združeni v Ljudski fronti, izbrali na sobodnih in tajnih volitvah 11. novembra 1945, jo je ministrstvo za konstituantno še pred končnim sklepom Ustavodajne skupščine predložilo v široko ljudsko razpravo in javni pretek, da bodo tudi same ljudske množice mogle sobodno in resnično demokratično izraziti svoje misli o tako važnem vprašanju kot je naš temeljni državni zakon. Tako bo naše ljudstvo, ki se je že med samo borbo odločilo za ljudsko demokracijo in republikansko obliko države, za kar je potem enotno in zmagovalno manifestiralo na zgodovinskih volitvah, še enkrat imelo priliko, da izrazi svojo voljo, mnenje in dopolnila k osnovnim načelom in državnim ureditvam Federativne ljudske republike Jugoslavije. S tem bodo široke ljudske množice neposredno sodelovale pri ustvarjanju temeljnega zakona naše ljudske države, hkrati pa vplivale na svoje predstavnike v Ustavodajni skupščini.

Naš način vseljudske razpravljajne in sprejemljave ustave je bistveno različen in v največjem nasprotju z načinom v mnogih državah, kjer je demokracija le formalna, kjer nima ljudstvo oblasti v svojih rokah, ampak privilegirani razredi, protiljudske skupine in dejansko finančni velekapital. Kako drugačen je naš način sprejemljave ustave od reakcionarnih oblik v stari Jugoslaviji. Poleg tega, da sta bili vidovdanska in oktroirana septembrska ustava do kraja reakcionarni in protiljudski, orožje v rokah monarhistične, čaršijske klike, je bil tudi njun sprejem v kričečem nasprotju z osnovnimi pojmi demokracije. Poslanci, izvoljeni v Ustavodajno skupščino SHS, so morali najprej prisesti kralju in šele potem so lahko razpravljali o ustavi. Ko je Pašić videl, da kljub vsem naporem monarhistične klike ne bo mogel doseči izglasovanja vidovdanske ustave, ga je rešilo iz zagate tradicionalno sredstvo oseh protiljudskih klik.

Rudarji v Brezi so proslavili proglastitev republike s povečano proizvodnjo

Obletnico drugega zasedanja AVNOJ-a in dan proglastitve republike so proslavili delavci rudnika Breze z doslej največjo enodnevnim proizvodnim premoškom. Z delom v dveh izmenah so tega dne izkopali za 30% več od doslej največje dosegene proizvodnje. Povečanje proizvodnje je bilo dosegeno z boljšo organizacijo dela, s postavitvijo nekaterih delavcev iz zunanjih strok v jamske rajone in z neverjetno poštovitvostjo vseh delavcev. Razen rudarjev so tudi delavci z ostalih sekcij tekmovali pri delu. Tako sta dva

Z visokimi vsotami je podkupil 23 muslimanskih in 8 turških poslancev. Na ta način mu je uspelo, da je 323 poslancev od 419 glasovalo za vidovdansko ustavo. Ta ustava pa se je kljub svoji nedemokratičnosti zdela kraljevskim reakcionarnim preveč demokratična, dokler je ni Aleksander 1929. leta ukinil ter proglasil zloglasno diktaturo. Ker poskus diktature ni uspel, je kralj Aleksander septembra 1931 brez in proti volji jugoslovanskega ljudstva predpisal in podpisal oktroirano ustavo, ki naj bi našim narodom vsaj na videz vrnila osnovne državljanske pravice in politično svobodo. Oktroirana (osiljena) ustava diktatorskega kralja ni bila demokratična niti po pojmovanju najbolj reakcionarne demokracije. Tako so protiljudske klike s kraljem na čelu sprejemale ustave v stari Jugoslaviji.

Z javno razpravo o predloženem osnutku naše ustave, ki v vsakem svojem členu izraža našo dosledno in resnično ljudsko demokracijo, je naše državo vodstvo znova potrdilo ljudsko demokratično pot, po kateri vodi in upravlja našo novo državo. Ta ljudska razprava o temeljnem državnem zakonu je v naši državi omogočena zaradi tega, ker je naše ljudstvo v osvojitvi borbi izrgalo oblast iz rok protiljudskih in izkoriščevalskih klik ter jo samo vzelo v svoje roke. Ta razprava bo edinstven primer v oseh naši zgodovini in v zgodovini ostalih držav, razen Sovjetske zveze. Edino Sovjetska zveza s svojo najpopolnejšo demokracijo, ki si jo je sovjetsko ljudstvo priborilo v Veliki oktobrski revoluciji, je svoj predlog ustave dala tudi v petmesečni pretek osemu sovjetskemu ljudstvu, ki je predložilo nad milijon raznih predlogov, s katerimi je bil osnutek sovjetske ustave izpopolnjen.

Ministrstvo za konstituantno, ki je objavilo osnutek naše ustave, je istočasno ose državljanse, ose politične, družbene, znanstvene, strokovne in druge organizacije pozvalo k široki ljudski razpravi o tem osnutku. Sedaj imajo vsi odbori OF, sindikatski, ZMS, AFZ, fizikalni in drugi in ostali organizacij naloge, da po vseh naših krajih in mestih, v sleherni ulici in v najbolj oddaljeni gorski vasi organizirajo skrbno pripravljene sestanke in konference o osnutku ustave. Vsak državljan, predosem pa sleherni aktivist, naj se prej temeljito preštudira ta osnutek, predgovor ministrstva za konstituantno in govor predsednika zvezne vlade top. Edvarda Kardelja, ki ga bomo objavili jutri. Na teh množičnih sestankih in konferencah se naj naše ljudstvo do podrobnosti seznanja z osnutkom ustave, o njegovem zgodovinskem pomenu in globoki ljudski demokratični vsebini. Tako bo postala ustava resnična last naših ljudskih množic, zrcalo njihove demokratične volje, težnja in moči.

Naše ljudstvo naj s teh sestankov in konferenc pošilja svoje predloge, pripombe in misli glede osnutka ustave. Pošilja jih naj neposredno ministrstvu za konstituantno v Beograd ali pa na uredništvo »Ljudske pravice«, ki bo te vseljudski razpravi posvetila posebno rubriko, v kateri bo objavljala konstruktivne predloge za izboljšanje in izpopolnitev predloženega osnutka. Z osemi temi predlogi se bosta potem seznanila ustavna odbora o obeh domovih Ustavodajne skupščine in jih vzela v pretek pri dokončnem sprejetju ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Ta razprava mora zajeti ose naše ljudstvo po mestih in vaseh, naše delavce, kmete, delovne inteligente, žene in mladino. Pravica in dolžnost vsakega našega državljanja je, da kar najaktivneje sodeluje v tej splošni razpravi, da predlaga svoje misli in popolitve. Tako bo naša ustava temeljni zakon naše federativne ljudske republike, zrcalo sedanje stopnje družbenega razvoja, izraz volje in hotenja naših ljudskih množic, zakonita posestitev naših dosedanjih uspehov v borbi proti fašizmu in reakciji ter končno najsilnejše orožje v rokah našega delovnega ljudstva v borbi z reakcijo, o borbi za izgradnjo sreče in blaginje v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

mizarja v 8 urah izdelala 13 šolskih krogov in sam pa 5 zabojev za jamske vozčke. Električna centrala, ki služi za rezervo, je bila povsem pripravljena, da prevzame nase obremenitev v slučaju prekinitve toka iz centrale v Zenici. Mladina Breze je prav tako tekmovala. Po zaključku dela je bilo zbranjevanje, s katerega so poslali pozdravno brzojavko maršalu Titu, predsedniku narodne vlade Bosne in Hercegovine Rodoljubu Čolakoviću in Glavnemu odboru enotnih strokovnih zvez.

Albanska demokratična fronta je steber nove ljudske oblasti

Izjava Enverja Hodže domačim in tujim novinarjem

Tirana, 6. dec. (Tanjug) Ata poroča: Ministrski predsednik Albanije in vrhovni poveljnik narodne armade generalni polkovnik Enver Hodža je imel včeraj tiskovno konferenco za inozemske novinarje. Na konferenci so bili navzoči Edward, dopisnik lista »Daily Telegraph«, Clifford, dopisnik lista »Sunday Dispatch«, Silhin, dopisnik Tassa; ameriški novinarji Edward Clair, dopisnik lista »International News Service«, Peter Ford od agencije »United Press«, David Anderson, dopisnik lista »Stars and Stripes«, Allan Raymond, dopisnik lista »New York Herald Tribune«, Haley Thomas, dopisnik lista »New York Post«, Shakels, dopisnik agencije »Associated Press«, Anthony Curstolo Vande Robinson iz britanske misije v Tirani; Desanka Miljenović, dopisnica lista »Borba«, Viktor Acimović, posebni dopisnik »Politike«; bolgarski novinarji Tenu Stojanov, urednik lista »Rabotničesko Delo«, Stojan Kraslev, urednik lista »Otačestveni Front«, Stojin F. Vasiljev, urednik »Izgreva«, Ivan Pavlov, urednik »Denac«, Cudomir Petrov, šef za informacije radia Sofije in domači novinarji.

Ob tej priliki je ministrski predsednik Albanije Enver Hodža dejal: »Zahvaljujem se vam, da ste navzoči na ta dan, ki bo ostal zapisan v zgodovini albanskega ljudstva. Vedno smo želeli, da bi prihajali k nam inozemski novinarji in da bi se sami prepričali o uspehih junaške borbe Albanije. Želimo, da se prepričate, in trdno vemo, da se boste prepričali o tistem, kar se pri nas dogaja. Prosim vas, da ste nepristranski in da natančno poročate o tistem, kar ste ugotovili. Naša dežela je majhna, a ima zgodovino, na katero smo ponosni. Naš narod se je stoletja boril proti vsakemu okupatorju, da bi si ohranil svojo svobodo in neodvisnost, toda kljub preliti krvi, ni mogel uresničiti svojih želja.

Kljub brezštevilnim nesrečam, ki so se zrušile nanj, ni naš narod nikdar omahoval. V tragediji, ki je zaobvela ves svet, je Albanija še enkrat znala stopiti na stran pravice. Albansko ljudstvo se je borilo proti fašizmu, ker je v njem videlo največjega sovražnika. Mednarodni položaj je bil tedaj, ko smo bili zasedeni, še nejasen. Vendar pa ni ljudstvo nikdar izgubilo upanja v novo in veliko pravico, kakor ni izgubilo upanja, da mu bodo veliki demokratični zavezniki pomagali. V aprilu 1939 smo začeli z demonstracijami in stavkami proti okupatorju. Toda naš boj je bil v veliki meri neenak. Bili smo brez orožja in moralno priškrani k tlem, ker je režim kralja Zogua tlačil in poniževal naš narod. Vendar pa se je naš narod kmalu dvignil. Naša vera je bila velika, ker smo bili priprani v zmago. Težava in trpljenje našega ljudstva so bile neizmerno. Naši partizani so bili včasih brez orožja, brez kruha, toda niti en dan ni preteklo, da ne bi zadali novih udarcev sovražniku.

V začetku smo bili odedskani in brez pomoči. Ker so bili zvezne presekane, nam zavezniki niso mogli pomagati. Mi pa smo bili prepričani, da pomoč ne bo izostala, in v resnici je prišla. To nam je omogočilo, da naša dežela zavzema važno mesto pred svetom. Naša dežela, njena mesta in požgane vasi, prelita kri, vse to je doprineslo našemu narodu za skupno stvar. Verjetno ste se vi sami na lastne oči prepričali o velikih naporih našega malega naroda. Naj sovjetski, angleški, ameriški in jugoslovanski novinarji, ki bivajo med nami in ki so videli naše napore, pričajo o brezkompromisni vojni, ki smo jo vodili vse do konca proti fašizmu. Zmago zaveznikov so bile naše zmage. Popolnoma smo prepričani, da smo izpolnili svojo nalogo. V tej veliki vojni, ki smo jo vodili skupaj zato, da bi izgnali okupatorja in da bi dali svoj doprinos v boju proti fašizmu, smo postavili v svoji deželi demokracijo. Ta vojna je opredelila stališča. Delo, ki ga danes vidimo, je delo vseh albanskih rodoljubov, združenih v Demokratični fronti, ki je znala visoko dvigniti zastavo demokracije, čeprav so jo napadali od vseh strani. Albansko ljudstvo je dokazalo, da ima veliko življenjsko silo.

Brez dvoma so med vami ljudje, ki so spremljali zgodovino teh zadnjih 30 let. Ni potrebno, da govorim o tem, kakšna razlika je in s kakšno brzino smo v zadnjem času začeli z delom. V letu dni smo obnovili naše mostove, naše ceste, naše električne centrale in tovarne. Vse to je bilo ustvarjeno zaradi tega, ker je ljudstvo vodilo močna volja. Mislim, da more biti tisto, kar je bilo ustvarjenega v naši deželi v tako kratkem času, ustvarjeno samo v deželi, kjer vlada demokracija.

Naša oblast je izvedla agrarno reformo, o kateri so stoletja sanjali naši kmetje. Naše ljudstvo so prej vodili ljudje, ki so bili vedno v prvih vrstah izdajalcev in so se igrali z usodo Albanije. Na kulturnem področju smo dosegli velike uspehe. V najbolj zakotnih delih dežele se kaže velika želja po učenju. Sedaj je odprtih 400 šol več kot v času režima kralja Zogua. V teh šolah se ne

bodo samo učili, kako je treba ljubiti domovino, ampak tudi to, da domovina ne more prosperovati, če se dijaki ne učijo.

Na političnem področju se je naše gibanje trudilo, da bi v najbolj kritičnih trenutkih združilo ves albanski narod v skupni fronti. Fronta je dosegla odlične uspehe. Razen ene manjšine so se vsi priključili politiki Fronte in šli po poti brezkompromisne borbe proti fašizmu in po poti obnove dežele. Albansko ljudstvo je videlo, da je bila politika Fronte do zaveznikov pravilna. Največji dokaz za uspeh Fronte je 2. december. Naše ljudstvo je šlo na volitve in je v ogromni večini glasovalo za ljudi, ki so ga vodili v vojni in o katerih je prepričan, da ga bodo vodili k srečnejši bodočnosti. Po prvih podatkih, ki smo jih prejeli, je glasovalo 90%, a 95% tistih, ki so glasovali, je glasovalo za Fronto. Sami ste videli, kako so potekale te volitve, v kakšni svobodi in v kakšnem redu.

V Albaniji ni in ne bo nobenega terorja ali pritiska. Naš režim je najbolj demokratičen in najbolj napreden režim, naši zakoni, ki so znani po vsem svetu, so vzor napredne demokracije. Pri nas je svoboda govora in združevanja in verodostojni. Zasebna lastnina se štiti in aktivna podjetnost uživa podporo. Pri nas se vse vrši po zakonih in se vse brani po zakonu. Tisti, ki domnevajo nasprotno, lažejo in obrekujejo. Toda v naši deželi ni mesta za fašiste in profašiste, ki bi radi ožvile preteklo čase. Šepetali so, da pri nas ni svobode zbiranja, da opozicija nima pravice govoriti, se sestajati in objavljati svoje liste itd.

Albansko ljudstvo se je odločilo, da bo korakalo naprej. Razne besede, kot že omenjeno, ne bodo izpodkopale njegovega dela in njegovega napredka. Naše ljudstvo se trudi, da spravi do zavezniške tiste, ki ne vidijo jasno. Naša oblast je dala mnogo dokazov v tem smislu. Razen tega poziva na enotnost in pomolostitev, ki je bila objavljena na dan prihoda v Tirano 1944. Narodna oblast je proglasila drugo pomolostitev 29. novembra.

UNRRA je radevolje pomagala. Ona ima možnosti in je treba, da nam tudi v bodoče pomaga. Zdi se mi, da naša dežela, ki se je tako borila, dobiva manj pomoči kot ostale dežele. En primer so avtomobili. Drugim deželam so poslali na desetstose avtomobilov, a nam samo borih 60. Naš narod je hvalen ZSSR za pomoč, ki mu jo je dala in prav tako jugoslovanskim narodom. Našemu ljudstvu je potrebna nadaljnja pomoč. Tudi v drugih deželah bodo zavezniki z dejstvi pokazali svoje prijateljstvo do nas.

Želbi bi govoriti o priznanju vlade. Velika je bila radost albanskega ljudstva, ko sta ZSSR in Velika Britanija priznali našo vlado. Tudi Združene države so nas sklenile priznati in upamo, da bomo prav kmalu vzpostavili diplomatske odnose. Razen velikih zaveznikov nas je priznala Jugoslavija in ona je bila prva, ki je to storila. To je bil veliki dan za nas, ker je bila to gesta ljudstva, vlade, ki smo jo spoznali v prvih dneh vojne. Ljudstva Jugoslavije nam niso samo pomagala, ampak nas tudi cenijo in ljubijo. Tudi mi cenimo jugoslovansko ljudstvo in jih občudujemo. Odnosaji z Jugoslavijo so prijateljski in prisrčni, prav tako kakor odnosaji z vsemi našimi zavezniki. Pre-

pričani smo, da tako prijateljstvo koristi splošni blaginji in miru na Balkanu.

Mi v Albaniji vidimo, v kolikšnem obsegu je oblast v Jugoslaviji demokratična in kakšno bratstvo obstaja med njenimi ljudstvi. Albanskim manjšinam v Jugoslaviji nudi tamkajšnja oblast vse demokratične svoboščine. Nova agrarna reforma v Jugoslaviji je dala Albancem zemljo, ki jo je kraljeva reforma odvzela albanskim kmetom. Obstaja svoboda veroizpovedi in šol. Iz Jugoslavije prihajajo neprestano prošnje, naj jim pošljemo albanskih zidarjev. Poslali smo jih in bomo še druge. Mi smo prijatelji tudi z drugimi narodi, kot n. pr. z bolgarskim narodom, do katerega je naš narod vedno gojil simpatije zaradi njegove hrabrosti. Mi smo danes srečni, ko ugotavljamo, da narod v tej deželi tudi koraka k demokraciji.

Proti fašizmu smo se prav tako skupno borili z grškim narodom; želimo biti v dobrih odnosih z njim. Toda glede na nas se v Grčiji godijo zelo žalostne stvari. Voditelji v Atenah in monarhifašisti se trudijo, da bi kalili te odnose. Zahtevajo južno Albanijo, zahtevajo našo domovino in zahtevajo, da se razpravlja o vprašanju Albanije. Kakor smo že ob drugi priliki rekli, nečemo razpravljati o vprašanju južne Albanije ali naše domovine. Mi želimo živeti v miru. Tisti, ki postavljajo taka vprašanja, hočejo rušiti mir. Branili bomo našo deželo. To je enostavno in jasno.

To, kar se dogaja z albansko manjšino v Grčiji, se razlikuje od postopanja z albansko manjšino v Jugoslaviji. V Grčiji postopajo na docela drugačen način z albansko manjšino, kot se postopa z manjšinami v Albaniji, kjer manjšine uživajo vse svoboščine. O tem so se prepričale tudi britanske oblasti, s katerimi sem se razgovarjal o tem. Grški manjšini smo dali vse svoboščine, šole, jezik, udeležbo v armadi in oblasti. To smo dali tudi makedonski manjšini, ki ima svoje šole in zastopnike v oblasti. Z naše strani ni nobenega zatiranja. Mi ne postavljamo vprašanja izmenjave narodnih manjšin.

Grške manjšine, ki se je borila na naši strani, ki je plemenito prelivala svojo kri za skupno stvar, ki smo ji dali vse svoboščine in zemljo, ne bi mogli preganati. Mi smatramo to manjšino za del albanskega naroda. V nasprotju s tem je naša manjšina v Grčiji trpela preganjanje. Mnogi grški begunci so sedaj pri nas in mi jim bomo pomagali, da se vrnejo na svoje domove. Gospodu Mac Neilu smo poslali odprto pismo, ki na žalost ni prišlo do njega.

Vse pravice, ki pripadajo narodom, ki so se borili proti fašizmu, morajo pripasti tudi našemu narodu. Mi smo se borili in utrpeli nešteto škodo in po pravici zahtevamo reparacije od Italije in Nemčije. Zaprtili smo za udeležbo na konferenci Zedinjenih narodov. Naš opolnomočeni minister v Beogradu je odpotval v Pariz in upamo, da ga bodo zavezniki sprejeli. Zahtevamo sodelovanje v medzavezniki nadzorstveni komisiji v Italiji, kjer je Italija povzročila naši deželi največ škodo. Prepričani smo, da bodo zavezniki ugodili našim zahtevam. Prepričani smo, da nam naši zavezniki ZSSR Velika Britanija in Združene države ne bodo odtegnile svoje pomoči.

Čestitke maršalu Titu ob proglastitvi republike

Navdušenje najširših slojev našega ljudstva ob proglastitvi republike se odraža v velikem številu brzojavk, poslanih maršalu Titu. V brzojavkah izraža ljudstvo svojem maršalu veliko veselje ob soglasnem sklepu Ustavodajne skupščine o razglasitvi republike in objavlja svojemu voditelju, da bo z vsemi silami delalo za obnovo in izgradnjo naše federativne ljudske republike.

Ljudska skupščina Bosne in Hercegovine je čestitala maršalu ob proglastitvi republike s temile besedami:

»Prišel je veliki dan, ko so narodi Jugoslavije v deklaraciji svoje Ustavodajne skupščine ponosno in odločno proglasili Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo. Tovariš maršal, v imenu ljudstva Bosne in Hercegovine vam prisrčno čestitam ob tem velikem prazniku borbe in zmag naših narodov. Želimo, da bi naša dežela, pod vašim vodstvom nadaljevala svojo veličastno pot, po kateri je hodila od prvega dne narodne vstaje. Ponosni smo na naše narodno predstavništvo, na našega voditelja in učitelja tovariša Tita in iz vsega srca kličemo: Zivela Ustavodajna skupščina narodov Jugoslavije! Zivela Federativna ljudska republika Jugoslavija! Zivela maršal Jugoslavije, tovariš Tito!«

S proslave albanskega narodnega praznika je poslala albanska manjšina v Skoplju maršalu Titu tole brzojavko:

»Ob priliki proslave albanskega narodnega praznika, ki je pridobitev težke narodno-osvobodilne borbe, želimo Albanci iz Skoplja uspeh delu Ustavodajne skupščine in vam čestitam ob proglastitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije.«

Siptarji s Kosovega in Metohije so iz Prizrena poslali maršalu Titu naslednjo brzojavko:

»S proslave našega narodnega praznika pozdravljamo vas, tovariš maršal in po vas vse narode Jugoslavije. Siptarji Kosovega in Metohije, združeni v Ljudski fronti, vam čestitam za dokončno zmago nad notranjo in zunanjo reakcijo pri volitvah v Ustavodajno skupščino. Siptarji Kosovega in Metohije smo trdno odločeni, da v bratskem objemu s Srbi, Crnogorci in drugimi narodi Jugoslavije, pod vašim modrim vodstvom, še bolj utrdimo idobitve, zaslužene s krvjo ogromnih žrtv, padlih za bratstvo naših narodov. Zavedamo se, da se je nam, Siptarjem, samo v okviru Federativne ljudske republike Jugoslavije odprla pot k resničnemu razvoju našega ljudstva na kulturnem, prosvetnem in gospodarskem področju.«

O osnutku ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije

Prinašamo članek po »Politiki«, ki ga je napisal Moša Pišar, podpredsednik Ustavodajne skupštine.

Ko se je 29. novembra 1945 zračilo, so se zbrali ljudski zastopniki v poslopju Doma kulture v Jajcu na II. zasedanju AVNOJ-a. Delati je bilo treba ponoči, dan pa prebiti v zaključni ali v bližini. To je bilo v času, ko se je bilo v Berlinu že sklenjeno, da bodo s silo 612.000 mož in z velikimi tehničnimi sredstvi uničili »Titovo državo«, ker se je pokazalo za ofenzivo, ki se je začela 10 dni po II. zasedanju (šesta ofenziva) in kakor to zdaj potrjujejo dokumenti na procesu v Nürnbergu. Nastalo je razdobje dolgih, težavnih in krvavih bojov. Ko se šteta ofenziva ni posrečila, ji je sledila sedma s spuščanjem padalcev v Dravaru. Vse leto 1944 in skoraj polovica leta 1945 so trajale srede bitke proti Hitlerjevimi telpam in izdajalskim bandam njegovih klopev pri nas, dokler ni bila Jugoslavija povsem osvobodjena. V tem velikem dvoboju ljudstva s fašističnim okupatorjem in z njegovimi kraljevskimi pomagači, v dveboju med ljudstvom in fašizmom ter domačo reakcijo sta Titova armada in »Titova država« izvejevali popolno in končno zmago. Zmagala je demokratska federativna Jugoslavija, velika ljudska ustvaritev, ki se je rodila v zgodovinski noči v Jajcu.

Dve leti pozneje, po polnoči, v prvi uri zgodovinskega datuma, se je zbralo na svobodnih volitvah v dva dema Ustavodajne skupštine izvoljene ljudsko zastopstvo. Priznati dvestotice ustanovitve demokratske federativne Jugoslavije je postal dan proglasitve Federativne ljudske republike Jugoslavije na istih temeljih, ki so bili položeni za novo Jugoslavijo dve leti poprej. Nekoliko dni pozneje pa je izšel pred široko ljudsko množico v splošno ljudsko razpravo osnutek ustave mlade ljudske republike. Ljudstvo je povabljen, da v polni meri sodeluje pri sestavi nove ustave.

Ako rabimo izraz »nova ustava«, ko govorimo o osnutku ustave, ki ga je objavil minister za konstituantno v imenu zvezne vlade, delamo to zaradi tega, ker je to nova ustava za razliko od kakršne koli dosedanje »stare« ustave. Zadnja ustava, ki je bila izglasovana po nekakšnem narodnem zastopstvu, je bila vidovdanska ustava. Ta tako imenovana »demokratska« ustava, ki je bila temelj razpada Jugoslavije in razdora med njenimi narodi, je bila razveljavljena leta 1929 z državnim udarem vojaško-fašistične diktature, leta 1931 pa zamenjana s oktroirano ustavo, ki je naši narodi niso nikdar priznali. Med štiriletno osvobodilno vojno so pa naši narodi od samega začetka svoje vstaje ravnali tako, kakor da ni le neke ustave, temveč tudi nobene zakona predvojnne Jugoslavije. Ljudstvo je kratko in malo prešlo vso staro zakonodajo, ker mu v borbi ni bila potrebna, temveč bi ga lahko celo ovrhala. Če so bili ljudstvu že med borbo potrebni takšni zakonski predpisi ali organizacija organov oblasti, so ti predpisi in organi rasli povsem na novo iz samih pogojev in potreb ljudske borbe, ustrežajoč demokratskemu pojmovanju ljudstva, ki je prvič lahko oblikovalo državo tako, kakor to ustreza koristim najširših ljudskih plasti, a ne neki ozki vladajoči klasi kakor prej.

Dejstvo, da je ves prejšnji državni in samoupravni aparat oblasti bil skrojen in vzgojen tako, da je lahko v celoti prešel v službo okupatorjev, da je ta aparat po svojih nagibih in po svoji obliki organizacije ustrezal povsem potrebam fašističnega okupatorja, ki ga je izdatno izkoriščal proti našim narodom; dejstvo, da je ljudstvo med vstajo potrebovala aparat oblasti, ki ustreza pogojem in potrebam osvobodilne borbe in demokratskim zahtevam ljudstva, ki nikdar prej niso bile izpolnjene; in končno dejstvo, da je bilo orožje v rokah ljudstva, ki si je moglo po svoji svobodni volji krejiti zakone in organizacije države — ta dejstva pomenujejo izvor tiste ljudske oblasti, tiste nove državne organizacije, ki naj zdaj v novi ustavi dobijo končno zakonsko potrdilo. Vsa sameknost bistva in oblike naše nove države, ki je nastala med borbo za osvoboditev proti fašizmu pod geslom »Smrt fašizmu — svoboda narodu!« se kaže v odločbah osnutka nove ustave. Ako postane Jugoslavija po tem osnutku ljudska republika, ljudska država in oblast v nji ljudska oblast, tedaj to ni nikakršna demagoška besedna igra, temveč izraz tiste globoke spremembe v sami vsebini in bistvu naše državne in družbene organizacije, ki se je zgodila med vojno v naši državi. Naša ustava bo nova, toda nova po novi vsebini države in družbenega življenja, nova po oblikah organizacije države in naše družbe, nova, ker je novo vse državno, politično, gospodarsko in družbeno življenje, ki so si ga naši narodi izvejevali ter osvežili s svojo junaško in demokratsko borbo.

Potem takem pomeni osnutek ustave verno ter popolno sliko tiste nove državne organizacije, ki je nastala kot delo samega ljudstva, delo milijonov državljanov, ki so jo ustvarili zavestno med veliko osvobodilno borbo. Nova ustava bo ogledalo in uzakonitev velikih ljudskih demokratskih pridobitev.

O osnovnih načelih ustave

V osnutku se ustava deli na dva dela. Prvi vsebuje osnovna načela, drugi pa govori o državni ureditvi. Oba dela se delita na poglavja, poglavja pa na člene. Prvi, načelni del ustave, ki vsebuje vsa osnovna načela, ki naj na njih sloni življenje naše države in družbe, ima naslednja poglavja: I. Federativna ljudska republika Jugoslavija; II. ljudska oblast; III. temeljne pravice narodov in republik; IV. družbeno-gospodarska ureditev; V. pravice in dolžnosti državljanov.

1. Federativna in ljudska država

Izmed petih členov prvega poglavja vsebuje prvi splošno označitev Jugoslavije kot federativne ljudske republike, drugi člen govori o njeni sestavi, o šestih enakopravnih ljudskih republikah, ostali členi pa govorijo o državnem grbu, državni zastavi in da je Beograd glavno mesto Federativne ljudske republike. Kakšna je splošna karakteristika, ki jo osnutek ustave daje naši državi? Poglejmo, kako se glasi prvi člen:

»Federativna ljudska republika Jugoslavija je zvezna ljudska država republikanske oblike, skupnost enakopravnih narodov, ki so svobodno izražali svojo voljo, da ostanejo združeni v Jugoslaviji.«

Glede na to je Jugoslavija republika, in sicer federativna in ljudska. Ti dve njeni glavni značilnosti vsebuje tudi samo novo ime države. Jugoslavija je torej federativna, t. j. zvezna država, federacija, a ne zveza držav, konfederacija. Toda kot takšna je ustvaritev skupne svobodno izražene volje svojih narodov, ki so to svojo državno skupnost ustvarili s svojo voljo, da ostanejo združeni v isti državi, toda kot narodni medsebojno enakopravni. V istem smislu se je glasil sklep II. zasedanja AVNOJ-a pred dvema letoma, ko je bilo v njem rečeno, da »narodi Jugoslavije niso nikdar priznali in ne priznajo razkosanja Jugoslavije po fašističnih imperialističnih, in da so v skupni borbi z orožjem dokazali svojo trdno voljo, da ostanejo združeni v Jugoslaviji.«

Svobodna volja naših narodov, da bodi Jugoslavija njihova državna skupnost, je bila izražena in uresničena s samo skupno osvobodilno borbo, z odloki AVNOJ-a in Začasne narodne skupštine, zdaj pa je bila na volitvah v Ustavodajno skupščino najširšajše potrjena. Ponovno in končno formulirana je v resoluciji o proglasitvi Federativne ljudske republike. Jugoslavija je po prvem členu osnutka ustave in po svojem imenu ljudska republika. To pomeni, da ni dovolj, če je v imenu države povedano, da je Jugoslavija republika za razliko od prejšnje kraljevine in da je federativna za razliko od nekdanje centralistične države, temveč da mora biti v imenu označen njen socialni značaj, tip same republike. Jugoslavija je ljudska republika, ljudska država. Ni liberalistična meščansko-demokratska republika. Toda tudi ni socialistična republika. Ljudska republika je višja oblika republike glede na meščansko-demokratsko republiko, a nižja od socialistične; na sredi razvoja je od prve k drugi. Odločbe osnutka ustave o ljudski oblasti, o družbeno-gospodarski ureditvi in o pravicah in dolžnostih državljanov, pa tudi prav tako odločbe o državni ureditvi, nam kažejo, v čem je bistvo in sameknost tega novega tipa države v Evropi.

2. Ljudska oblast

Drugi člen osnutka govori o sestavi FLRJ iz šestih federalnih enot:

»Federativna ljudska republika Jugoslavija sestavljajo: ljudska republika Srbija, ljudska republika Hrvaška, ljudska republika Slovenija, ljudska republika Bosna in Hercegovina, ljudska republika Makedonija in ljudska republika Crna gora. — Ljudska republika Srbija ima v svoji sestavi avtonomno pokrajino Vojvodino in avtonomno Kosovsko-metohijsko oblast.«

Potem takem osnutek ustave v pogledu sestave federacije ne prinaša nobene spremembe stanja, ki je nastalo pred dvema letoma in ki je v dveh letih obstoja demokratske federativne Jugoslavije tako sijajno dokazalo svojo življenjsko sposobnost.

državne oblasti odgovorni svojim volivcem. Njihovi volivci jih v določenih primerih in pogojih, ki bodo določeni z zakonom, lahko odpokličejo.

Tu ni upoštevan zgodovinski izvor in razvoj ljudskih odborov kot organov državne oblasti, kot novi sistem organizacije oblasti samo zaradi tega, da bi bilo priznано samo neko pomembno zgodovinsko dejstvo. Ljudska oblast ne le s svojo vsebino, temveč tudi s svojo obliko, ki jo je dobila v ljudskih odborih, je vsekakor glavna pridobitev narodno osvobodilne borbe ter bi bilo že zaradi tega potrebno, da ustava to naglasi. Toda ta ozir na zgodovinski nastanek in razvoj te oblike ljudske oblasti ima tudi ta smisel, da potrdi in naglasi revolucionarni nastanek in revolucionarni značaj nove, ljudske oblasti. Vsi organi državne oblasti so voljeni in volji jih ljudstvo. Nobena izvršna oblast ni ločena od zakonodajne oblasti, ni organov oblasti, ki bi bili postavljeni od zgoraj. Postavljanje ostane samo za upravne organe, ki jih pa postavljajo izvoljeni organi oblasti, torej korporacije, ki v sebi združujejo zakonodajno in izvršno oblast. Po 6. členu je jasno razvidno, da se ime »ljudski odbore rabi v najširšem smislu kot splošno ime za vse voljene organe državne oblasti, od vsakega ljudskega odbora do najvišjega organa oblasti v državi, Ljudske skupščine FLRJ. Z drugimi besedami: sistem ljudske oblasti je sistem oblasti ljudskih odborov.

Člen 8., zadnji v kratkem poglavju o ljudski oblasti, določa, da organi državne oblasti izvršujejo oblast na podlagi ustave, zakonov in splošnih predpisov višjih organov državne oblasti FLRJ in ljudskih republik ter da morajo biti vsa dejanja državne uprave in ljudskih sodišč zakonsko utemeljena.

Tako je s tremi kratkimi členu podana glavna karakteristika ljudske oblasti: da so vsi organi oblasti voljeni, da so ljudski odbori oblika ljudske oblasti, podane je nasprotje ljudske oblasti proti fašizmu in reakciji, odgovornost ljudskih zastopnikov pred volivnim telesom, enotnost zakonodajne in izvršne oblasti in zakonitost kot temelj dela organov oblasti, državne uprave in sodišč.

3. Pravice narodov in republik

V tem poglavju ustava v petih kratkih členu utemeljuje temeljne pravice narodov in njihovih ljudskih republik, ki sestavljajo našo federacijo. Toda teh nekaj kratkih členov je dovolj, da se lahko ocenijo vsa demokratsko naše države kot skupnosti več narodov, vsa resnost in resničnost zahteve iz prvega členu o skupnosti enakopravnih narodov. Zato so v tem poglavju ugotovljena naslednja načela: suverenost ljudskih republik v sestavi FLRJ je omejena samo s pravicami, ki jih zvezna ustava prepušča državni skupnosti. Ta skupnost po svoji strani štiti ter brani suverene pravice, štiti varnost, družbeno in politično ureditev svojih ljudskih republik. Zato ustava proglašja vsako dejanje, ki bi bilo naperjeno proti suverenosti, enakopravnosti in narodnosti svobodni narodov Jugoslavije in njihovih ljudskih republik, za protiuslavno dejanje. Vsaka ljudska republika ima svojo ustavo, ki jo sprejme samostojno, a ki mora biti v skladu z ustavo FLRJ, kar pomeni, da ustave ljudskih republik ne morejo sloneti na drugačnih temeljih načelih in na drugačnem sistemu državne organizacije kakor njihova federativna skupnost.

Vsa ta doslej navedena načela ne nudijo česar koli posebno novega v primeri s tem, kar se je že razvil po II. zasedanju AVNOJ-a. To velja tudi za zadnji predpis istega poglavja o narodnostnih manjšinah, za katere osnutek ustave govori, da uživajo vse pravice in zaščito svojega kulturnega razvoja in svobodne rabe svojega jezika.

Ko imamo pred očmi to poglavje osnutka ustave, lahko mirno trdimo, da razen v ustavi Sovjetske zveze niso v nobeni drugi državi odnosi med narodi, ki živijo v isti državi, tako demokratski in tako pravično rešeni. Enakopravnost naših narodov je popolna in zagotovljena. Zastopani s svojimi ljudskimi republikami uživajo popolno suverenost, ki je po ustavi samo v toliko omejena, kolikor so del svojih suverenih pravic s svojo skupno voljo prenesli na centralno, zvezno državno oblast v njihovem splošnem interesu in v interesu njihove državne skupnosti. Ta skupnost od svoje strani štiti ter brani suverenost, enakopravnost in narodnostno svobodo, kakor tudi državno in družbeno ureditev ljudskih republik, ki so v njeni sestavi. Ne more se tajiti, da si je s takšno rešitvijo narodnostnega vprašanja, ki je bilo v stari monarhistični, centralistični in reakcionarni Jugoslaviji vir medsebojnih trenj in razdorov naših narodov, naša nova država pridobila na vsem svetu največje priznanje in da je s to rešitvijo naša nova država postala zgled za rešitev narodnostnih vprašanj.

4. Družbeno gospodarska ureditev

Četrto poglavje, ki govori o družbeni gospodarski ureditvi, ima posebno velik pomen in nedvomno bo vzbudilo posebno zanimanje v vseh plasteh. V sklepih II. zasedanja AVNOJ-a takšnih odredb sploh ni bilo. To zasedanje je bilo sredi vojne, ko ni bilo pogojev niti da bi načeli vprašanje družbeno

Pozdrav Centralnega komiteja bolgarske delavske stranke Centralnemu komiteju Komunistične partije Jugoslavije

Sofija, 6. dec. (Tanjug). Osrednji odbor bolgarske delavske stranke (komunistov) je poslal Centralnemu komiteju Komunistične partije Jugoslavije naslednji pozdrav:

Dragi tovariši! Osrednji odbor bolgarske delavske stranke komunistov vas pozdravlja ob priliki zgodovinskega dejstva — proglasitve Federativne ljudske republike Jugoslavije, ki je rezultat epških bojev jugoslovanskih narodov za svojo narodno neodvisnost in državno suvereniteto pod vodstvom svojega slavnega maršala Tita.

Ukinitev monarhije v Jugoslaviji je smrtni udarec velikosrbskemu šovinizmu in istočasno odločen udarec veliko-

bolgarskemu šovinizmu. Zgodovinska zmaga borbenih jugoslovanskih narodov je tudi zmaga bolgarskega ljudstva domovinsko-frontovske Bolgarije. Posebno nas veseli dejstvo, da so bili ravno jugoslovanski komunisti prvoborci za izvojevanje Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Zgodovinska zmaga jugoslovanskih narodov odpira novo dobo v prirčnih in bratskih odnosih med južnimi Slovani, med novo Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in novo domovinsko-frontovsko Bolgarijo. Naj živi Federativna ljudska republika Jugoslavija! Naj živi maršal Tito!

1. decembra t. l. Osrednji odbor bolgarske delavske stranke komunistov.

Zavezniška uprava odvzela NO v Sežani vso oblast

Dne 4. t. m. v poznih predpoldanskih urah, so se zglasili pri Okrajnem narodno osvobodilnem odboru za sežanski okraj zastopniki zavezniških vojaških oblasti ter ga obvestili, da mu je Zavezniška vojaška uprava v celoti odvzela

vso oblast, ki naj se takoj prenese na zavezniškega guvernerja v Sežani. Vest o tem se je hitro razširila v okraju in izzvala veliko vznemirjenje med ljudstvom.

Vprašanje hrvatskih učiteljev v Pulju

Stari otrok, ki hodijo v osnovno šolo v Pulju, so imeli sestanek, na katerem so protestirali proti postopanju zavezniških oblasti, ki delajo velike ovire glede pouka otrok v hrvatskem jeziku, kajti na učiteljska mesta so začeli postavljati ljudi, ki sploh ne znajo hrvatsko in so

znani po svojem profiljudskem delu. Veliko ogorčenje je izzvala namestitev italijanskega učitelja Antonia Premata za nadzornika hrvatskih šol. Premato je ves čas nemške okupacije učil nemške častnike italijanščino.

gospodarske ureditve. Vsa organizacija na tem področju ljudskega življenja je bila podvržena pogojem zagotovitve zmage. To je bilo razdobje vojne organizacije tudi na področju družbenega in gospodarskega življenja. Izdani so bili na tem področju nekateri zakoni in uredbe pred koncem vojne in po vojni, toda po večini praktičnega značaja, da izda tega osnutka ustave pa ni bila nikdar izdana nobena splošna formulacija, ki bi označila celotni sistem.

Določbe tega poglavja o družbeno gospodarski ureditvi so za značaj naše države kot ljudske republike pomembnejše od političnih določb. Tvorijo ne le načelni, temveč tudi materialni temelji, ki na njem raste stavba ljudske oblasti, in vsebujejo materialne pogoje obstoja in razvoja ljudske oblasti, vsega novega reda, vse ljudske republike. Če bi ti materialni temelji ne bili zagotovljeni, bi ljudska oblast bila brez življenjske sile ter bi bila omejena le na kopice fraz, ki bi jih lahko odpihnil vsak reakcionarni veter. Ljudstvo, ki želi obdržati v svojih rokah oblast, in ki želi, da oblast v resnici ostane v njegovih rokah, da oblast dejansko in stalno izhaja iz njega in da mu dejansko pripada, mora svojo oblast utemeljiti na takšni družbeno gospodarski ureditvi, ki ustreza njegovim življenjskim interesom. To tudi zagotavlja to poglavje osnutka ustave.

To poglavje se začinja s členom, ki govori o treh sektorjih našega narodnega gospodarstva: o državnem, zadržnem in zasebnem. Proizvodna sredstva so v rokah treh vrst lastnikov: države (splošno ljudska imovina), ljudskih zadrug (zadržna imovina) in zasebnikov, fizičnih ali pravnih oseb (zasebna imovina).

Z istim členom je določeno, da so vsi rudni in drugi zakladi v državi, vode, viri naravne energije, sredstva železniškega in letalskega prometa, pošta, brzojav, telefon in radio ljudska last. Ne more jih torej imeti nihče razen države.

Kakšen pomen ima državni sektor in sploh, kako je pomembna vloga države v gospodarskem življenju dežele, spredidimo iz zadnjega odstavka prvega členu poglavja o družbeno-gospodarski ureditvi, ki določa, da je zunanja trgovina pod nadzorstvom države, kakor tudi iz nadaljnjih členov.

Tako člen 15. določa, da za zaščito življenjskih interesov ljudstva, za dvig ljudskega blagostanja in pravičnega izkoriščanja vseh gospodarskih možnosti in sil daje država smer gospodarskemu življenju in razvoju s splošnim gospodarskim načrtom.

Podreditev gospodarskega življenja in njegovega razvoja splošnemu državnemu gospodarskemu načrtu ni izšla le iz očitne potrebe po gospodarskem načrtu glede na obnovu z vojno opustošene gospodarstva. Ta slehernemu očitna potreba po splošnem načrtu zaradi gospodarske obnove sploh ni vseučna v to določbo ustave kot obrazložitev potrebe načrtnega gospodarstva. Ta potreba je samo začasna, ki jo terjajo posledice vojne. Osnutek ustave pojasnjuje potrebo državnega gospodarskega načrta s stalnimi, dolgotrajnimi in splošnimi razlogi. Ako hočemo, da bodo zavarovani življenjski interesi ljudstva, da se poveča ljudsko blagostanje in da se pravilno izkoristijo vse gospodarske možnosti in vse gospodarske sile države (materialne in človeške), je potreben splošni gospodarski načrt. To je eden najpomembnejših ukrepov, ki zagotavljajo materialno podlago resnično ljudski republikli.

Z določitvijo splošnega gospodar-

skega načrta se država opira na državni in zadržni gospodarski sektor, na državna in zadržna podjetja. Kar se tiče zasebnega gospodarskega sektorja, je vključen v splošni gospodarski načrt, s splošnim nadzorstvom države nad njim.

Pri uresničanju gospodarskega načrta, ki ga država sama uvaja po svojih posebnih ustanovah (n. pr. po zvezni načrtni komisiji, ki je njen predsednik član zvezne vlade po čl. 81. osnutka ustave) in pri nadziranju izvajanja načrta se država opira na sodelovanje strokovnih organizacij delavcev in nameščencev kakor tudi drugih ljudskih organizacij. To pomeni, da država pričakuje tudi od delavskih in nameščenskih strokovnih organizacij ter od vseh ostalih množičnih ljudskih organizacij veliko podporo pri razvijanju delovnega poleta, delovne discipline in budnosti pri izvajanju načrta v raznih podjetjih, državnih, zadržnih in zasebnih.

O splošno ljudski lastnini govori tudi 16. člen. Predpisuje, da se uprava in razpolaganje s to lastnino določa z zakonom in da je ta lastnina pod posebno zaščito države. Glede na željo, da se čim bolj razvije zdravo zadržništvo, sposobno, da prevzame del proizvodnje in razdelitve, določa člen 17., da država posveča ljudskemu zadržništvu posebno pozornost in da mu nudi pomoč in olajšave.

Člen 18. govori o zasebni lastnini. Ustava jamči zasebno lastnino in zasebno podjetnost (inicijativno) v gospodarstvu. Toda isti člen določa tudi nekatere potrebne omejitve. »Nihče se ne sme posluževati pravice zasebne lastnine na škodo ljudske skupnosti.« To je zelo pomembno načelo, čigar namen je kakor tudi členu 20., da postavi meje izkoriščanja tuje delovne sile. (Člen 20.: »Država pomaga z gospodarskimi in drugimi ukrepi delovnemu ljudstvu, da se združi in organizira za obrambo pred gospodarskim izkoriščanjem.«) Razen tega člen 18. izrecno določa, da se zasebna lastnina lahko omeji ali razlasti, ako to terjajo splošni interesi, toda samo na podlagi zakona in z zakonito odškodnino lastniku.

Člen 19. urejuje zemljiško posest in določa odnos ljudske države do kmeta. Tu je predvsem načelo, »da zemlja pripada tistim, ki jo obdelujejo«, načelo, na katerem sloni naša agrarna reforma. Samo zakon more določiti, če sme in koliko sme imeti zemlje ustanova ali oseba, ki ni obdelovalec zemlje. To pomeni, da bo država tudi po končani agrarni reformi vodila evidenco o razdelitvi zemljiške posesti in onemogočala, da bi zemlja prehajala iz rok kmetov v last ljudi, ki niso obdelovalci zemlje. To bo doseženo tudi z določbo istega členu, ki ne dopušta veleposesti v zasebni lastnini. Zato določa zakon maksimum zasebne zemljiške posesti.

Na koncu tega členu je ta določba: »Država posebno štiti in podpira malega in srednjega kmeta.« Ta določba ni uperjena proti velikim bogatim kmetom, ki bodo lahko v polni meri sodelovali v gospodarskem življenju. Toda država hoče in mora posvetiti posebno skrb prav malemu in srednjemu kmetu, da bi postala sposobna činitelja v proizvodnji za trg in da bi povečala njuno blagostanje.

Končno člen 20., ki je posvečen osebam in najemniškemu delovnemu odnosu, določa, da država štiti delavce z zagotovitvijo pravice združevanja, z omejitvijo delovnega časa, z določenjem najnižjih mezd (plač), s socialnim zavarovanjem in z zaščito pravice do plačanega letnega dopusta.

Naj ne bo organizacije Osvobodilne fronte, sindikatov, AFŽ, ZMS, zadrug, fizikulturenega društva itd., ki ne bi na skupnih sestankih do podrobnosti preučila osnutek ustave FLRJ!

Vprašanje naše gledališke kritike

Na predstavi »Tujega deteta« za ZMS si je režiser Bojan Stupica s pikiranimi besedami izposodil naše časopisje, češ da o delu drame poniglavo molči in da ne spoštuje njenega dela. Stupiceve besede so posledica nekega določenega stanja in odnosov do gledališča in kritike. Začela se je stvar s člankom Filipa Kalana »O stilu v igri in režiji«. (Ljudska pravica 30. oktobra 1945.) Ta članek je povzročil nesporoben škandal in razburjenje. Po vročih debatah o pravilnosti in nepravilnosti Kalanovega članka se je stvar zasukala, tako da nenadoma v naših časopisih gledališke kritike kratko in malo ni bilo več.

Ne gre za nespodobni škandal, ne za nedostojne besede o »kavarniškem ženiču«. Ne gre za Kalana, ne za Stupiceve očitke. Ne gre niti za naše časopisje. Gre prav preprosto za vprašanje naše gledališke kritike. Ne molči časopisje poniglavo, pač pa je dejstvo, da še nimamo prave gledališke kritike. Ne gre za pravilno razmerje med časopisjem in gledališčem, gre za pravilno razmerje kritike do gledališča in gledališča do kritike.

Ne pišem tega zaradi spora, ne iz morebitnega sovraštva do enega in prijateljstva do drugega. Pišem samo zaradi tega, ker je gledališče eno izmed najmočnejših orožij v boju za nov lik človeka, v boju za utrditev tiste velike morale, ki so v njenem imenu zmagovale vse napredne sile sveta in zgodovine. Pišem zaradi tega, ker je gledališče bolj kot katera koli druga umetnost namenjena svojim sodobnikom, ki jim mora posredovati velike resnice o življenju in o človeku. Pišem slednjič zaradi tega, ker je ob taki objektivni vlogi gledališka kritika vsekakor pomemben faktor.

Naše gledališče ima danes vso možnost pa tudi dolžnost, da v celoti izpolni naloge, ki mu jih postavljata čas in specifična njegovega ustvarjanja. Osnovno geslo vse naše kulturne politike je: hočemo videti polno, nepoplačeno resnico o svetu. Mi se resnice ne bojimo, ker je naš zavetnik, ker smo z njeno pomočjo zmagovali, kakor so pod njeno zastavo zmagovali nekoč francoski revolucionarji, kakor so pod njeno zastavo zmagovali ruski delavci in sovjetski narodi. Videti hočemo vso resnico o preteklosti in sedanjosti, zato da bomo znali bolje kovati svojo bodočnost. Gledališče mora svojemu času s pravnim izborom del ter s pravnim interpretiranjem, s pravnim igranjem in režijo posredovati velike resnice, vso resnico. Skrb za repertoar pomeni skrb za izbor takih del, ki bodo s svojo spoznavno vrednostjo in globino ter s svojo umetniško višino res dostojno prikazovala osnovne resnice sveta. Naloga igre in režije pa je, da ta dela tako uprizori, da postane centralna ideja umetnine jasna in razumljiva. Napori igralca in režiserja morajo iti za tem, da umetniško razumejo in jo pravilno interpretirajo, da ustvarijo delu tisto umetniško obliko, kakršna pristaja osnovni resnici, ki jo drama ali komedija prinaša.

Vsaka doba hoče preko gledališča posredovati tista umetniška dela, ki so njej najbolj v prid. Zato so fašisti pregnali s svojih odrov Gorkega in Cankarja, ker so jim bile resnice o logiki zgodovinskega razvoja neprijetne. Mi hočemo posredovati našim množicam vso resnico o preteklosti in sedanjosti, vso resnico o zakonih človeške družbe, zato bomo s svojih odrov pregnali vse tiste avtorje, ki so podoben svojega časa, podobno človeka pačili.

Gledališka kritika mora potemtakem ugotavljati v prvi vrsti ali je gledališče v službi resnice, te velike zavzete vsakega resnično naprednega gibanja in stremjenja. Gledališka kritika mora ugotavljati, kako gledališče izpolnjuje to svojo najvažnejšo nalogo.

Ce hoče naša gledališka kritika to izpolniti pa mora imeti v prvi vrsti pravičen odnos do našega gledališča. Gledališče je danes res naše in je v obnovi. S teh dveh predpostavk mora gledališka kritika danes izhajati. Gledališče je naše, to pomeni, da ni v rokah sovraženika ljudstva, pač pa v rokah naše ljudske oblasti, oblasti, ki je orožje ljudstva v boju proti reakciji, za lepšo in srečnejšo bodočnost. Interes kritike mora biti isti kakor interes gledališča. Gre torej za to, da postane gledališka kritika sestaven del kulturne politike ljudske oblasti v vprašanju gledališča. Delo gledališča pa mora biti v skladu s celotno našo kulturno politiko. Gledališče je naše, je v naših rokah pomembno orožje, zato ga ne kaže zapostavljati ali celo razdirati. Gledališče je v obnovi, to pomeni, da je treba računati ne samo s tehničnimi težavami gledališča, ampak tudi z dejstvom, da pomeni obnova gledališča hkrati iskanje novih umetniških oblik in sredstev. Pomeni iskanje tiste oblike umetniškega podajanja, ki nam je najbolj razumljiva. Zato ne kaže uspeh gledališča soditi samo po zunanem uspehu, ampak po napredovanju v tej smeri. Gledališka kritika bi morala ugotoviti, do kam je naše gledališče pri svoji obnovi in pri ustvarjanju novih osnov gledališke umetnosti že prišlo. Zato ne gre, da bi se gledališka kritika postavila na neko vzvišeno stališče, ampak mora gledališkimi ljudem pri tem obnavljanju, pri tem iskanju in ustvarjanju pomagati. Tega pa ne more storiti, če ne razume in ne pozna vseh tistih faktorjev, ki odločilno vplivajo na razvoj gledališke umetnosti. Brez tesnega sožitja z gledališčem, brez resničnega napora za pomoč gledališču kritika ne more biti pravilna, ne more biti konstruktivna. Prav tako pa gledališče ne more na-

predovati, če ne bi hotelo razumeti vseh iskrenih naporov kritike. Kljub vsemu temu pa sta dve stvari, ki mora biti v njih gledališka kritika popolnoma odkritosrčna in dolgedna. Dve stvari sta, ki morata pri njih gledališče in kritika sodelovati. To je vprašanje repertoarja in vprašanje, ali je gledališče ostalo zvesto umetnini ali jo je pa izmaličilo. Ti dve vprašanji sta takega značaja, da sta tako nad kritiko kakor nad gledališčem. To sta dve stvari, ki ju mora razumeti z vsem srce in z vso iskrenostjo služiti tako gledališču kot kritiki.

V repertoarju ljubljanske drame sta doslej dve deli, ki sta v naši javnosti povzročili razburjenje. To sta: Capkova »Mati« ter Zupanovo »Rojstvo v nevihtu«. Povedati je treba, da je imelo smisel uprizarjati »Mater« v toliko, v kolikor je v njej odsev borbe in naporov nekega naroda za svojo neodvisnost. Pozitivna je v toliko, v kolikor razbija neki splošni oportunistem. Res je, da je konec drame — odločitev matere, da pošlje tudi zadnjega sina v borbo, pravilen, če hočete: napreden in revolucionaren. Res pa je tudi, da je idejna osnova »Mater« napačna. Napačna je v tem, da je Capek postavil dejanje nad vse tiste probleme in družbene spore, ki so danes vendar gibalo družbenega razvoja in ki pomenijo osrednji problem vsega človeštva. Junaštva kot junajstva ni, domovine kot domovine ni. Je junajstvo Rdeče armade in potlačeni narodov in je »junaštvo« pruskih zveri. Je domovina Tita in Stalina, pa je »domovina« Rupnika, Nedica in Vlasova. Tedaj torej ni vseeno, da si junak na sploh in da se biješ za domovino na sploh. V stremljenju, da bi bila njegova rešitev problema veljavna za čim širšo družbo, je Capek zakril tisto resnico, ki ni smrt samo za najbolj črne reakcionarje, ampak je nevarna tudi vsem spekulantom, dekademtom itd. O Zupanovem »Rojstvu« pa je treba povedati tole: pravico do uprizoritve ima pred vsem v toliko, v kolikor je jo prvo večje slovensko odsko delo iz časa narodno osvobodilne borbe. (Ljudska pravica bo o obeh teh dveh delih še podrobneje spregovorila.) V vprašanju repertoarja bi morala naša gledališka kritika predvsem podpreti naše gledališče v tistem stremljenju, ki ga ima vsak teater: t. j. da se ne preobloži s čezmerno zaposlitvijo. Podpreti bi ga morala s tolačenjem posameznih dram in komedij.

Druge naloge gledališke kritike je, da ugotovi, kako naše gledališče podaja posamezne umetnine, kako nam je znalo te umetnine približati, v kakšni meri je znalo osrednjo idejo umetnine napraviti razumljivo in jasno. Pravilna rešitev te naloge zahteva od režiserja in igralcev več kot zgolj talent. Zahteva najprej temeljitega študija umetnine in vseh tistih faktorjev, ki so vplivali na izoblikovanje dramskega dela. Zahteva da igralec in režiser razumeta objektivno vlogo, ki jo je imela umetnina v času, v katerem je nastala. Razumeti je treba vlogo umetnine in njen pomen za proces napredka. Vse to pa zahteva od igralca, a v prvi vrsti od režiserja pravilnega pojmovanja zgodovine, pravilnega pojmovanja in položaja umetnosti in duševne tvornosti v procesu razvoja človeške družbe. Res je, da še tako pravilno pojmovanje ne ustvarja umetnikov, res pa je tudi, da odstranja pred umetnikom zapreke. Samo pri-

Ljudska prosveta in kulturno-prosvetni film

Vsak filmski trak je lahko tudi kulturna manifestacija, vendar menimo, kadar govorimo o kulturnem filmu, običajno le na tiste ozke (navadno 16 mm široke) filmske trakove, ki jih predvajamo v šolah ali ljudsko izobraževalnih ustanovah, da z živo sliko na kar najbolj privlačen način ponazorimo življenje in širimo znanje. Za ozke filme imamo tudi posebne projektorje, ki so dokaj enostavni, prenosni in v silo uporabni tudi brez šolanega strokovnjaka.

Kakšno je torej trenutno stanje tega tako važnega prosvetnega činitelja v Sloveniji? Po statistiki, ki sta jo izvršila ministrstvo za prosveto in Ljudska prosveta, je sedaj v Sloveniji 31 projektorjev za ozke filme. Od teh je uporabna dobra polovica, ostali pa so še v nerabnem stanju. Ozkih filmskih trakov z dolžino 20 do 200 metrov je nekaj sto. Deloma so močno poškodovani in tudi zaradi vsebine neuporabni. To je ves naš kapital za bližnjo bodočnost in ga ne bomo mogli še tako kmalu povečati. Najskrbnejše gospodarstvo s njim je naša dolžnost. Ljudska prosveta si takoale zamišlja ohranitev, izrabo in povečanje tega premoženja:

1. Vsi upravnici, še posebno pa prosvetni organi naj bi povečali število razpoložljivih projektorjev in ozkih filmov z ugotovitvijo, kje in v čigavi posesti se še nahaja filmski material.
2. Sole, društva in organizacije naj pošljejo vse pokvarjene in neuporabne projektorje kakor tudi vse ozke filmske trakove Državnemu filmskemu podjetju — Direkcija za Slovenijo — v pregled in popravilo.
3. Tehnični oddelek direkcije bo projektorje opremil s manjkajočimi deli, filmske trakove pa z napisi.
4. Ljudska prosveta ali pa ministrstvo za prosveto naj pripravi spremna pred-

Kajuhov literarni večer

Kulturna prosvetna skupina kluba II. divizije KNOJ-a priredi v ponedeljek dne 10. decembra ob 20. uri v Franciškanskih dvoranah literarni večer partizanskega pesnika Karla Destovnika-Kajuha. Na sporedu so solorecitacije, zborne recitacije in pevske točke. Sodelujejo poleg kulturno-prosvetne skupine s solorecitacijami Jože Lončina, Igor Pelan, Tugo

mer. Postavimo paralelo med režijo »Narodovega blagor« v Ljubljani in v praškem Burianovem gledališču. Nosilec vse osrednje ideje, tematične komedije je Ščuka. Ni bistvo komedije v preprih med Grozdom in Grudnom. To politikanstvo je Cankar postavil v dramo samo za ozadje. Težišče je prav gotovo na tistem družbenem procesu, ki je bil izrazito viden že v Cankarjevih esaih in ki je končno pometel vse smeti naše takratne »politike«. Burianov režiser Novak tega ni razumel, zato je postavil težišče na prepire med Grozdom in Grudnom. Ščuka se je izgubil, postal v celotni režijski kompoziciji deplesiran. To je imelo za posledico, da Novak ni znal izpeljati zaključnih scen, ki je v njih Cankar pripeljal na oder že novo družbeno in politično silo. Namesto z množico na ulici, na mesto z razbijanjem šip konča Novak s tem, da pusti Grozda in Grudna z njegovo družino okamenele na odru, potem ko so prebrali Ščukin proglaš. Luč počasi ugaša, med tem pa zadoni trkanje po vratih kakor simbol: trka nova doba. V taki režiji je Ščuka nepotreben, anarhističen literat. Drugačen je Ščuka v Stupicevi režiji. Ob takim postavljanju pa se je dogodilo to, da je pri Novaku prvo dejanje boljše, ker je težišče postavil na politične intrige med Grozdom in Grudnom. Te intrige pridejo v Novakovi režiji neprimerno bolj do izraza kakor pri Stupici. Ničve ne more dovmiti o sposobnosti Burianovih režiserjev in igralcev. Toda naš teaterski ansambl je »Narodov blagor« bolje tolačil. Tega sicer niso dosegli z rdečimi zastavami in s Ščukinim govorom, pač pa s pravnim poudarkom, s pravnim razporejanjem sil. To pa je posledica pravilnega tolačenja komedije, pravilnega tolačenja družbenega položaja, ki je v njem komedija nastala. Stupiceva režija ni pomenbna zaradi tega, ker smo videli Cankarja, kakršnega »mo si predstavljali v študentovskih letih« (Filip Kalan) pač pa Cankarja, kakršen dejansko je.

Isto velja za Moliérovo »Solo za žence«. Ne gre v prvi vrsti za tista vprašanja, ki jih postavlja Filip Kalan. Gre zlasti za vprašanje, ali je uspešno našemu gledališču, povedati jasno in nepovtorjeno veliko moliérovske resnice o času absolutne monarhije. Ni važno pri tem, kaj je Molière hotel, važno je, kaj je dejansko povedal. Arnolda, kakor smo ga videli na našem odru, je zoprna figura. Človek ga zasovraži, zasovraži pa hkrati tudi vse tiste prince in plemiče, ki ne znajo najti pota iz zagate. Prav je tako! Če smo zasovražili Arnolda z vso tisto družinno vred, smo zasovražili določeno družbeno obliko, določeno reakcionaren svetovni nazor. In to je brez dvoma uspeh teatra. Nekako tako je, mislim, treba gledati na vprašanja okoli gledališča in kritike in si priznati, da je treba iti na delo za novo pravilno gledališko kritiko.

Za konec pa tole: vsi vi, ki boste stikali za skrivnimi ozadji tega mojega pisanja, verjemite mi vsaj to, da nisem pisal s tem svojega izpita za gledališkega kritika. Pisal sem za to, ker je treba začeti s pravo in konstruktivno gledališko kritiko. Pisal sem za to, ker je treba ustvariti teso povezanost med gledališčem in gledališko kritiko in enkrat za vselej prenehati s tradicionalnimi spogledovanji in spodtikanji. Dušan Pirjevec.

Vsa monopolska podjetja delujejo uspešno

Na konferenci strokovnjakov monopolskih ustanov iz vse države, ki je bila v Beogradu, je bil podan pregled poslovanja monopolskih ustanov in obratov, iz katerega je razvidno, da so vse monopolske ustanove uspešno obnovile. Proizvodnja tabaka je načrtno urejena in do kraja izvedena. Vsaka tobačna tvornica ima po svoji kapaciteti program, ki ga mora izpolniti. Čeprav so bile pri obnovi tvornic velike težave, je bil produktivni našt v vseh tvornicah izvršen. Nekatere tvornice so producirale tudi več, kakor je bilo določeno. Ti uspehi so v prvi vrsti zasloga požrtvovalnih delavcev in tehnikov, ki so se posebno izkazali pri urejevanju poškodovanih tvornic in tvorniških naprav.

Monopolska uprava je ustvarila svoj lastni velikoprodajni aparat brez posrednikov, prodajo na drobno pa strogo kontrolira. Nova dovoljenja za prodajanje tobačnih izdelkov bodo dobili samo invalidi in druge vojne žrtve. Pri obnovi porušeni tvornice in solarni so bili doseženi veliki uspehi. Kakor tobačne tvornice, tako obratujejo tudi vse solarne s predvojno kapaciteto, razen solarne v Kreki, ki je bila najbolj poškodovana. Tudi v finančnem pogledu je bil postavljen delovni načrt. Dohodki monopolske industrije so danes med največjimi državnimi dohodki in dvakrat večji, kakor so bili v nekdanji Jugoslaviji. Po zaslugi pravilne finančne politike je uprava državnih monopolov, cene tobač-

nih izdelkov zvišala samo za 68%, čeprav se je material za predelovanje tabaka od predvojne dobe podražil za 150—250%, strojni deli za 500%, delovne sile pa za 400%.

Konferenca je sprejela važne sklepe in smernice za povečanje in izboljšanje proizvodnje v monopolskih obratih. Po vseh bodo organizirani posebni tečaji o pridelovanju tabaka. Velika pozornost bo posvečena tudi združenim pridelovalcem tabaka. Z odkupom tabaka letošnjega pridelka bodo začeli že ta mesec, prihodnje leto pa bo izvedena unifikacija tobačnih izdelkov. Ustanovljena bo centralna ustanova tobačne nadzorne službe, t. j. tobačni inštitut, ki bo imel v raznih krajih svoje postaje.

Znatno bo povečana kapaciteta naših solarn, da nam ne bo več potreben tuzi soli iz inozemstva. Pripravila se tudi izdaja popularnega monopolskega lista, po federalnih edinicah bodo od časa do časa posvetovanja strokovnjakov, enkrat na leto pa bo konferenca monopolskih strokovnjakov iz vse države. Predstavniki monopolske uprave in strokovne zveze monopolskih delavcev in nameščencev so sestavili komisijo, ki je izdelala norme dela in plač, da bo tako v najkrajšem času omogočeno sklepanje kolektivnih pogodb v vseh monopolskih ustanovah. Ko bodo sklenjene kolektivne pogodbe, bodo delavci in nameščenci še z večjim veseljem delali za napredek monopolskih ustanov.

Uspehi »tekmovanja svobode« v istrskih premogovnikih

V rudnikih labinskega premogovnega bazena v Istri se je začelo 1. oktobra »tekmovanje svobode« za povečanje proizvodnje. To tekmovanje je bilo zaključeno dne 11. novembra na dan volitev. Zdej so iz vseh rudnikov zbrani rezultati tega tekmovanja. Delegacija rudarjev, ki so se pri tekmovanju najbolj izkazali, je izročila maršalu Titu poročilo o uspehih tekmovanja.

V rudniku Raši je in štirih odkopih in treh izkopih tekmovalo 235 rudarjev. Prvo mesto pri tekmovanju so dosegli rudarji odkopa št. 8, ki so prevzeli nalogo, da nakopljejo med tekmovanjem 2.481 huntu, nakopali pa so jih 3.917 ter tako preseglji normo za 60%. Med tekmovanjem so rudarji tudi popravljali

razne tehnične naprave ter v marsičem zboljšali način dela. Drugo mesto so dosegli rudarji odkopa št. 71, ki so bili v začetku tekmovanja na zadnjem mestu. V rudniku Podlabin so tekmovalci prevzeli nalogo, da bodo nakopali 3.200 huntu preмога, nakopali pa so jih 4.800 ter tako preseglji normo za 57%.

Povsod so rudarji pri tekmovanju dosegli dosti več, kakor so si sami določili v začetku tekmovanja, in je znašal najnižji preseček norme 23% na nekem odkopu, kjer so bile pri delu največje ovire. Vsega skupaj so rudarji labinskega bazena med svojim tekmovanjem nakopali 24.000 ton preмога ter s tem dosti koristili gospodarski obnovi in železniškemu prometu.

Predlog o strokovnem izobraževanju rudarjev

»Borbi«, ki je že večkrat razpravljala o problemu premajhnega kadra strokovno izvežanih rudarjev, je poslal inž. Mikelič iz rudnika Raše v Istri dopis, s katerim daje praktičen predlog za hitro povečanje števila strokovno izvežanih rudarjev. Ker je v naših rudnikih premalo kopačev, bo treba opustiti stare predpise in pravila, po katerih je lahko postal rudar kopač šele po triletni službi. Danes prihajajo v rudnike mladi, zavedni delavci, preizkušeni v borbah in polni volje do dela. Da bi se čimprej izvežali za kopače, naj bi se v rudnikih uvedli »šolski odkopci«. V jamah, kjer se premog ali ruda odkopava na široko, naj bi postavili na šolski odkop 50—60 najbolj mladih rudarjev, za učitelje pa bi jim dodelili 5—10 starih kopačev. Stari kopači bi svoje mlajše tovariše predvsem izvežali pri uporabi

Ujanju tehničnih pripomočkov ter jim sproti dajali vsa potrebna navodila za delo.

Mladi in marljivi rudarji bi se v kratkem času izvežali za dobre kopače. Na ta način bi vsak rudnik dobil svoj kader rudarjev-kopačev. Poteg praktičnega dela bi bili potrebni seveda tudi tečaji, na katerih bi imeli tehnični in tudi stari kopači teoretično predavanje. Če v dveh do treh mesecih bi dali trije šolski odkopci nad 50 kopačev. To je zelo važno za rudnike v Srbiji, ki bi v kratkem času dobili potrebno število strokovno usposobljenih kopačev. Pri tem načinu strokovne izobrazbe pa bi morale seveda nuditi vs pomoč uprave rudnikov in tudi ljudske organizacije, ki naj bi navduševale mlade delavce za rudarski poklic in za čim višjo strokovno izobrazbo.

DRUŠTVO ZA KULTURNO SODELOVANJE SLOVENIJE Z ZSSR
priredi
v petek, 7. decembra, v mali dvorani kina Maticе
PREDAVANJE
DUSANA PIRJEVCA:
O USTAVI SOVJETJSKE ZVEZE
ob njeni deveti obletnici.
Začetek ob 8. uri zvečer.

Slovenski zbornik 1945

Še pred novim letom izide v Državnih založbi Slovenije Slovenski zbornik 1945. Zbornik, v katerem sodeluje nad sto avtorjev, je uredil Jus Kozak. Zbornik prinaša pregled naše partizanske borbe in ustvarjanja kulture v gozdu, pesmi, novele, članki in reportaža. Prikazano je delo naših zdravnikov-partizanov; borci so z živo besedo opisali borbe v vseh pokrajinah slovenske zemlje. Članki o šolstvu, o naši ženi v borbi, o verski komisiji, o gledališču, o gospodarstvu in zadrugah, o tehnikih, o naših narodnostnih problemih in mejah in drugi bodo nudili slehernemu vpogled, kako ogromno delo so izvršili partizani.

Med globoko občutene pesmi in reportaža iz partizanskega življenja se uvršča literarna zapuščina talcev. Znanstveni inštitut je izdelal Kroniko, Pregled važnejših dogodkov narodno osvobodilnega boja in Pregled partizanske tiska. Oba pregleda obsegata v drobnem tiskur nad pet pol. Zbornik bo bogato ilustriran s približno 140 slikami na finem papirju.

Cena broširanemu izvodu, ki obsega nad 600 strani, je 150 din. Naroča se lahko z dopisnico pri Državni založbi Slovenije, Prosvetno ministrstvo, Kongresni trg ali telefonično (26-69).

Koncert pevskega društva »Kolo« iz Šibenika

V petek 7. decembra bo v veliki dvorani kina Union v Ljubljani vokalni koncert pevskega društva »Kolo« iz Šibenika. Pevsko društvo »Kolo« je bilo ustanovljeno že leta 1899 z namenom, da v tedanja Avstro-Ogrski dviga narod, da se kulturno osamosvoji in uveljavi tudi na umetniškem področju. Ta čas so v Šibeniku bili protežirani dalmatinski italijanski-avtonomisti. Skoraj vse kulturne, glasbene in gledališke ustanove so bile v njihovih rokah in so z njimi potujevali narod. »Kolo« je hitro uspelo, da se je umetniško učvrstil in je v nekaj letih postal najboljši pevski zbor v Dalmaciji. Ker je bila vodilna misel »Kola« osvoboditev in zedinjenje Slovanov, je v svojih koncertih stalno izvajalo slovenske skladbe, posebno ruske. Med prvo svetovno vojno je bilo »Kolo« kaman spotike cesarskih oblasti. Članstvo o obsojali veleizdaje, društvo razpustili, imovine zaplenili in uničili.

Po vojni se je »Kolo« obnovilo in se preimenovalo v Masarykovo muzičko društvo »Kolo«, leta 1939 pa se je združilo s tamkajšnjim filharmoničnim društvom. V teku desetih let je priredilo nešteto vokalnih in orkestralnih koncertov, opernih in operetnih predstav. Sledile so turnee po Srbiji, Slavoniji in jadranski obali. Italijanski okupatorji so obnovili zgodbo iz prve svetovne vojne, člani društva so pobegnili v hrbe, bili streljani in zaprti. Po osvobojenju so »Kola« spet obnovili svoje staro društvo in ga popeladili z novimi močmi, da šteje danes 85 članov. Koncert v Ljubljani dirigira Danilo Danev, ki je vodil zbor na Dalmatinskem festivalu in na ostalih koncertih v novi Jugoslaviji. Zbor nastopa v slikovitih narodnih nošah mesta Šibenika in okolice. Spored obsega jugoslovanske, sovjetske in češke avtorje.

Mihael Grišin, doktor zgod. vede:

Sovjetska ustava - uresničenje prijateljstva narodov

(Ob devetletnici sprejetja ustave ZSSR.)

Sovjetska zveza je leta 1936 sprejela novo ustavo. Doslodna demokratičnost sovjetske ustave se zlasti očitno kaže v členih o medsebojnih odnosih narodov in plemen, ki prebivajo v Sovjetski zvezi. Znano je, da prebiva v Sovjetski zvezi okoli 60 narodov, nacionalnih skupin in nacionalnosti.

Težave, ki so se pojavile pri ustvarjanju novih odnosov med narodi Sovjetske zveze, so bile težka dediščina preteklosti. Carsko Rusijo so imenovali namreč »ječo narodov«.

Sovjetska država je morala ustvariti bratsko sodelovanje narodov na osnovi gospodarske, politične in vojaške medsebojne pomoči, in jih tako združiti v zvezno državo z več narodi.

V dvanajstih letih, ki so minila od prve ustave leta 1924, so se zgodile v državi velike spremembe. Tudi medsebojni odnosi med narodi so se spreminjali. »Oblika narodov ZSSR se je bistveno izpremenila, narodi so izgubili občutek neznanja drug do drugega, razvil se je pa občutek prijateljstva, in tako se je začelo resnično bratsko sodelovanje narodov v sistemu zvezne države. Kot rezultat imamo sedaj socialistično državo, ki jo tvorijo številni narodi, države, ki je prestala vse preizkušnje, in katere moč bi lahko zavidala vsaka nacionalna država kjer koli na svetu.« (Stalin.)

Take rezultate je zapisala v svojih členih nova ustava ZSSR. Ustava ZSSR je globoko internacionalna. Ustava odreja enakopravnost državljanov ZSSR neodvisno od njihove nacionalnosti in rase, v vseh oblikah gospodarsko-državnega, kulturnega in družbenega življenja. Še več: po ustavi kaznuje zakon sleherno direktno ali indirektno omejevanje pravic ali pa nasprotno dajanje večjih pravic državljanom glede na njihovo lastno in nacionalno pripadnost, kakor tudi vsako zbujanje rasnega ali nacionalnega sovraštva.

Ustava določa, da je ZSSR zvezna država, ki je osnovana na temelju prostovoljnega zedinjenja enakopravnih sovjetskih socialističnih republik.

Danes sestavlja ZSSR 16 takih republik. Prostovoljnost pristopa k zvezi zagotavlja ustava s tem, da ima vsaka republika pravico svobodnega izstopa iz ZSSR.

Ko so zvezne republike pristopile k ZSSR, so prostovoljno omejile svoje suvereniteto in prenesle celo vrsto vprašanih izključno na ZSSR. Zunanje zadeve vrši vsaka zvezna republika državno oblast samostojno, ZSSR pa varuje suverene pravice zveznih republik. Teritorij zveznih republik kot suverenih držav ne more menjati brez njihovega pristanka. Kot suverena država ima vsaka republika svoje ustavo, ki upošteva posebnosti republike in ki je v popolnem skladu s ustavo ZSSR.

Najvišji organ državne oblasti v ZSSR je Vrhovni svet ZSSR. Prostovoljna bratska združitev sovjetskih narodov prihaja do izraza tudi v ustroju tega organa. Vrhovni svet sestoji iz dveh zbornic: Sovjet zveze in Sovjet narodov. Zvezni svet volijo vsi državljani na temelju splošne direktne, enake in tajne volilne pravice. Razen tega volijo državljani vsake narodne republike in oblasti na istih temeljih svoje zastopnike v Sovjet narodov, ki izraža ne samo splošne interese vsega naroda, ampak tudi posebne specifične narodnostne interese. V Sovjetski zvezi ne more biti sprejet noben zakon, če ga ne odobri Sovjet narodov.

Vsaka nacionalna republika v ZSSR ima svoj svet narodnih komisarjev in svoje Narodne komisarijate, razen komisarijata splošnega značaja, ki spadajo v izključno kompetenco ZSSR in ki so zaradi tega skupni za vse sovjetske države. Že v času vojne so dobile republike, ki se nahajajo v sestavi ZSSR, pravico formirati nacionalne vojaške formacije, ki tvorijo dele Rdeče armade.

Istovestno so zvezne republike dobile pravico stopati v neposreden stik z inozemstvom in sklepati s njim pogodbe.

Ustava ZSSR je povezala veliko prijateljstvo narodov in ga s tem še bolj utrdila. Bratsko zedinjenje enakopravnih sovjetskih narodov je porodilo goreč sovjetski patriotizem z njegovo globoko vdanostjo in zvestobo svoji domovini vseh sovjetskih narodov.

V vojni proti nemškimi fašističnim napadalcem so vsi narodi ZSSR branili te velike pridobitve, ki so zapisane v osnovnem zakonu ZSSR — Stalinški ustavi. »V naši državi je utrjena ideologija enakopravnosti vseh plemen in narodnosti, ideologija prijateljstva narodov in ta ideologija je popolnoma premagala ideologijo zverskega nacionalizma in rasnega sovraštva hitlerjancev.« (Stalin.)

Pred osmimi leti je maršal Stalin preroški rekel, da bo nova ustava ZSSR obtožnica proti fašizmu in realna opora onih, ki se bore proti njemu. Te besede so potrjene in še bolj so jih potrdile veliko smago Rdeče armade.

Umrl je predsednik Akademije znanosti ZSSR Komarov

Moskva, 6. dec. (Tass.) Svet ljudskih komisarjev ZSSR z žalostjo naznanja, da je odlični ruski znanstvenik-botanik, poslanec v Vrhovnem sovjetu ZSSR, junak socialističnega dela, akademik Vladimir Leontijevič Komarov, dne 5. decembra 1945 po težki bolezni umrl v 77. letu starosti.

Nacistična zarota zoper mir

Stališče angleškega državnega tožilca na nürnberškem procesu

Nürnberg, 6. dec. (Tanjug.) Vrhovni državni tožilec Velike Britanije in glavni britanski tožilec v nürnberškem procesu sir Shawcross Hurlley je 4. decembra predložil britanski del obtožbe proti nacističnim voditeljem, ki se nahajajo pred mednarodnim vojnim sodiščem. Zastopniki ameriškega dela obtožbe so govorili o prvi točki obtožbe — o zaroti za svetovno gospodarstvo. Britanski del obtožbe je bil posvečen drugi točki — zločinu proti miru.

Shawcross je pobil stališče, da se je sodišče naklanjalo na zakon post factum, da sodi obtožencem zaradi dela, ki baje ni bilo zločinsko v času, ko je bilo storjeno. Ko je omenil prejšnje mednarodne sporazume, je Shawcross dejal: Po 1928. letu ni mogel noben državnik ali politik dvomiti, da je vojna nezakonita razen vojne, ki se vodi zaradi samoobrambe ali zaradi kolektivne uporabe zakona ali proti državi, ki je sama pogazila pariški pakt.

Po besedah Shawcrossa je vsaka država odgovorna za svoja zločinska dela. Še pred ustanovno listino je mednarodni zakon proglasil napadalno vojno za zločinsko delo. Zato odredba ustanovne listine nima retroaktivnosti. Ona samo potrjuje odgovornost za zločin, ki je jasno označen kot zločinsko delo, odgovornost, ki jo nosijo njegovi stvarni izvrševalci.

Zgodovina usodnih dni od 1934. do 1939. leta popolnoma jasno dokazuje, da so Nemci izkoriščali pogodbe samo kot orodje politike za izvedbo svojih napadalnih ciljev. Na konferenci, ki jo je imel Hitler 1939. leta 23. maja z različnimi višjimi oficirji, med katerimi so bili tudi obtoženi Göring, Raeder in Keitel, je Hitler izjavil: Danzig danes sploh ni predmet spora. Danes je v vprašanju razširitev našega življenjskega prostora na vzhod. Vsiljuje se nam sklep, da napademo Poljsko, čim se nam zato nudi priložnost. Mi ne moremo čakati, da se bo ponovil češki slučaj. Vojna bo. Naša naloga je, da izoliramo Poljsko.

Hitler in Ribbentrop sta imela 12. in 13. avgusta konferenco z italijanskim ministrom zunanjih zadev Ciano. Hitler je tedaj izjavil: Če govorimo v splošnem, bi bilo najboljšje hkrati likvidirati nevtralne dežele. To bi lažje opravili, če bi vsak partner osi ščitil drugega, kadar bi obratnoval z nevtralnimi deželami. Italija bi upravičeno smatrala Jugoslavijo kot nevtralno deželo te vrste.

Shawcross nato navaja po vrsti dežele, ki jih je Nemčija napadla. Norveško in Dansko je napadla 9. aprila 1940. leta. Jasno je, da je napad na te dežele bil zasnovan davno prej, preden se je moglo pojaviti vprašanje nevtralnosti ali okupacije Norveške s strani Anglije.

Holandska, Belgija in Luxemburg: ne enkrat ali dvakrat, temveč enajstkrat so nacisti dali Belgiji, Holandiji, Luxemburgu najjasnejše obljube. Toda že 19. avgusta 1938. leta so storili korake, da se izkoristi Holandija kot baza za slučaj, da se Francija in Anglija zoperstavita Nemčiji ob priliki njenega napada na Češkoslovaško.

Grčija in Jugoslavija — 6. aprila 1941: Udarec je bil zopet zadan brez napovedi vojne. 20. januarja 1941. leta je imel Hitler sestanek z Mussolinijem, kateremu so prisostvovali Jodl, Keitel in von Ribbentrop. Znano je, da je bil eden izmed ciljev koncentracije čet v Romuniji uporaba teh čet za napad na Grčijo. Nato so nemške čete korakale v Bolgarijo; Jugoslavija je pristopila 25. marca 1941. leta k trojnemu paktu. Priprave za napad na Jugoslavijo so bile prej izvršene. Po prevaru v Beogradu 27. marca je Hitler ukazal takojšen napad na Jugoslavijo. Jugoslavija je morala služiti kot baza za nadaljevanje kombiniranih nemško-italijanskih operacij proti Grčiji.

Shawcross je prešel na poskus invazije Britanije in dejal, da je 16. julija 1940. leta Hitler izdal Keitelu in Jodlu ukaz za invazijo v Anglijo. Cilj invazije je bil, da se angleška otoka eliminirata kot baza za vojskovanje proti Nemčiji. Priprave za te operacije so morale biti končane sredi avgusta.

Napad na Rusijo 22. junija 1941. leta. Na ministrski konferenci o napadalu, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred sabo vidim — pravi Ehrenburg dalje — razvaline Orla, Kijeva, poškodovano Odese, rane Leningrada, Brjanska, Smolenska, Minska. Že samo imena teh mest nam vzbujajo stare spomine na prestano trpljenje. Matere umorjenih sinov imajo pravico, da sodijo Keitelu in Göring. Pravico imamo, da sodimo Schachtu za razvaline starega Novgoroda, za glad v Leningradu, za požgane vase, za ruska dekleta, ki so jih mučili do smrti. Toda mi nismo sami.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

den se je moglo pojaviti vprašanje nevtralnosti ali okupacije Norveške s strani Anglije.

Holandska, Belgija in Luxemburg: ne enkrat ali dvakrat, temveč enajstkrat so nacisti dali Belgiji, Holandiji, Luxemburgu najjasnejše obljube. Toda že 19. avgusta 1938. leta so storili korake, da se izkoristi Holandija kot baza za slučaj, da se Francija in Anglija zoperstavita Nemčiji ob priliki njenega napada na Češkoslovaško.

Grčija in Jugoslavija — 6. aprila 1941: Udarec je bil zopet zadan brez napovedi vojne. 20. januarja 1941. leta je imel Hitler sestanek z Mussolinijem, kateremu so prisostvovali Jodl, Keitel in von Ribbentrop. Znano je, da je bil eden izmed ciljev koncentracije čet v Romuniji uporaba teh čet za napad na Grčijo. Nato so nemške čete korakale v Bolgarijo; Jugoslavija je pristopila 25. marca 1941. leta k trojnemu paktu. Priprave za napad na Jugoslavijo so bile prej izvršene. Po prevaru v Beogradu 27. marca je Hitler ukazal takojšen napad na Jugoslavijo. Jugoslavija je morala služiti kot baza za nadaljevanje kombiniranih nemško-italijanskih operacij proti Grčiji.

Shawcross je prešel na poskus invazije Britanije in dejal, da je 16. julija 1940. leta Hitler izdal Keitelu in Jodlu ukaz za invazijo v Anglijo. Cilj invazije je bil, da se angleška otoka eliminirata kot baza za vojskovanje proti Nemčiji. Priprave za te operacije so morale biti končane sredi avgusta.

Napad na Rusijo 22. junija 1941. leta. Na ministrski konferenci o napadalu,

Poročilo lije Ehrenburga z nürnberškega procesa

Moskva, 6. dec. (Tass.) Posebni dopisnik »Ljudstva« na nürnberški razpravi Ilija Ehrenburg piše: Mesece bi lahko govorili o zločinih nemških fašistov, ne da bi izpraili predmet. Toda poleg posameznih zločinov imamo opravka tudi z enim skupnim zločinom: Nemčija je začela vojno z namenom, da si pokori Evropo. Obtoženci se poizkušajo izveličati sili iz svojih krvi. Trdijo, da ne morejo biti obsojeni, kajti nobenega nemškega zakona ni, ki bi prepovedoval napad na druge narode. Seveda tak zakon ni in ne bi mogel obstojati v Nemčiji. To je zakon vseh poštenih narodov; sodni izrek nad nemškimi napadalci bo doprinesel k mednarodnemu pravu: od sedaj naprej se bodo drugi dvakrat premislili, preden bi spet vzleteli s svojimi bombniki v nedeljsko noč. Ljudstva Sovjetske zveze in drugih dežel, ki so izkusili brutalnost na-

padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred sabo vidim — pravi Ehrenburg dalje — razvaline Orla, Kijeva, poškodovano Odese, rane Leningrada, Brjanska, Smolenska, Minska. Že samo imena teh mest nam vzbujajo stare spomine na prestano trpljenje. Matere umorjenih sinov imajo pravico, da sodijo Keitelu in Göring. Pravico imamo, da sodimo Schachtu za razvaline starega Novgoroda, za glad v Leningradu, za požgane vase, za ruska dekleta, ki so jih mučili do smrti. Toda mi nismo sami.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

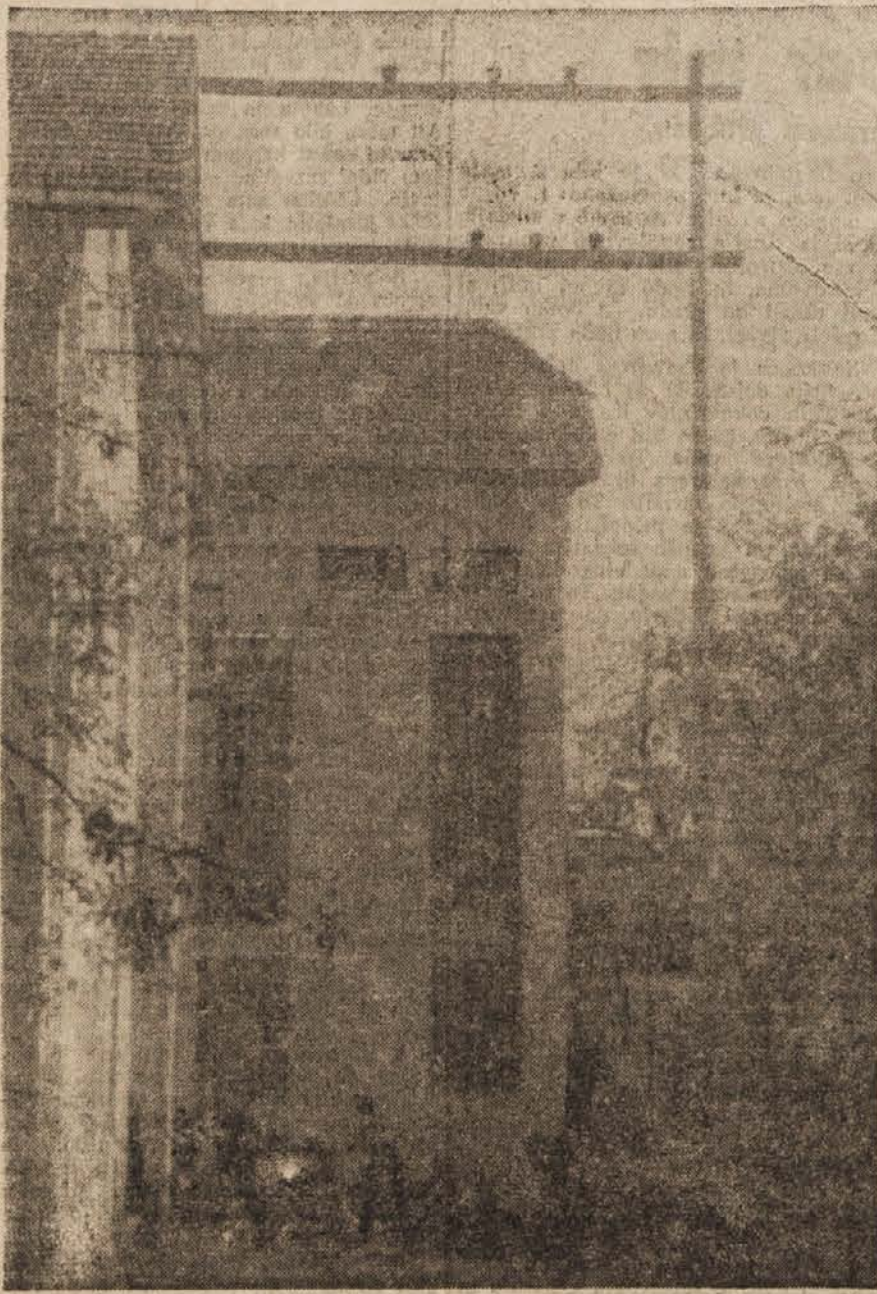
Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

Pred kratkim sem potoval po številnih deželah in vsepovsod sem videl temne sledove fašističnih napadalcev. Črna gora je ravnala dežela, toda njeno ljudstvo je padalec, so pristojna, da sodijo Reichwehru in Reichu, finančniku Schachtu in nacistični stranki; nihte nam ne more odzvati te pravice. Mi smo poverili to pravico osemim sodnikom.

črtu Barbarossa, ki je bila 2. maja 1941. leta, je bilo zabeleženo: 1. Vojno je mogoče nadaljevati samo v slučaju, da si iz Rusije zagotovimo prehrano za vse oborožene sile v 3. letu vojne, 2. mi dvoma, da bodo mnogi milijoni ljudi umrli od gladi, če bomo vzele iz dežele stvari, ki nam bodo potrebne.

Na koncu je Shawcross dejal: »Mogoče bodo dejali, da so bili mnogi od omenjenih dokumentov izdani v Hitlerjevem imenu, da so bili obtoženci orodje Hitlerjeve volje. Toda oni so bili orodje, brez katerega bi se Hitlerjeva volja ne mogla izvršiti. To so ljudje, katerih podpora je pripeljala Hitlerja na položaj in katerih iniciativa in načrti so omogočali napadalna dela, storjena v Hitlerjevem imenu. To so ljudje, ki so omogočili Hitlerju, da je ustvaril roparsko vojsko, mornarico in letalstvo. To so ljudje, katerih sodelovanje in podpora je omogočila nacistično vladno v Nemčiji. To so ljudje, katerih drznost in spretnost sta omogočila nemškemu rajhu, da je razrdl obstoječe pogod

Vsa Bela Krajina bo kmalu elektrificirana. — Nova transformatorska postaja za visoko napetost v Crnomlju.

Naknadna prijava terjatev in ostale imovine kakor tudi dolgov (obveznosti) v inozemstvu

Ker se vse fizične in pravne osebe iz Republike Federativne ljudske republike Jugoslavije niso odavale objavljenim pozivom Narodne banke, da ji v smislu odloka Narodnega komiteja osvoboditve Jugoslavije od 12. januarja 1945 (Službeni list DFJ št. 3 od II. 1945) vložijo prijave, — Narodna banka ponovno poziva vse fizične in pravne osebe, ki tega do sedaj niso storile, da jo takoj a najdalje do 31. decembra 1945 vložijo — pošljejo pisemne prijave terjatev in ostale imovine kakor tudi dolgov (obveznosti) v inozemstvu:

Prijave morajo vložiti po sledečih obrazcih:

- 1. Terjatve v inozemstvu:**

Obveščamo Vas, da imamo sledeče terjatve v..... (država):

  - a) Znesek in valuta:
  - b) Ime in naslov dolžnika:
  - c) Kdaj in kako je nastala terjatve:
  - d) Vrsta terjatve in rok dospelosti:
- 2. Premična, nepremična in ostala imovina v inozemstvu:**

Obveščamo Vas da imamo naslednjo imovino v..... (država):

  - a) Vrednost:
  - b) Kje in pri kom se nahaja:
  - c) Vrsta imovine:
  - d) Kdaj in kako je prišla v posest:
- 3. Dolgovi (obveznosti) v inozemstvu:**

Obveščamo Vas, da imamo sledeče dolgove (obveznosti) v..... (država):

  - a) Znesek in valuta:
  - b) Ime in naslov upnika:
  - c) Vrsta dolga in rok dospelosti:
  - d) Kdaj in kako je dolg nastal:

V zvezi z gorjimi dajemo naslednja navodila za izpolnjevanje prijav:

  - a) Ako ima ena in ista oseba dolgove in terjatve, mora prijaviti s posebnim dopisom dolg in s posebnim terjatve. Če ima terjatve v več državah, mora za vsako državo vložiti posebno prijavo; prav tako za dolgove. Terjatve v več valutih v isti državi se lahko prijavijo na eni prijavi, toda treba je najprej navesti vsa terjatve v eni valuti, nato seštetiti, potem v drugi valuti itd. Če je v eni državi več dolžnikov in upnikov, je vnesti vse dolžnike v eno prijavo, upnike pa v drugo. Zneski se morajo na koncu sešteti.
  - b) Zneski se morajo označiti v valuti, v kateri se terjatve ali dolg danes stvarno

vodi. Če sta se prej vodila v drugi valuti, je treba to navesti na koncu pisma ali v pripombi.

c) V rubriki: »Kdaj in kako je terjatve (dolg) nastala«, je treba označiti datum, kdaj sta terjatve ali dolg nastala, kakor tudi na kakšni podlagi sta nastala (n. pr. za prodano blago, za kupljeno blago, plačilo vnaprej za blago, vozina, carina, refakcije, provizija, finančno posojilo, protivrednost kuponov, dividend, tantijem, honorar itd.)

d) Če bi se kateri podatek ne mogel navesti, naj se na koncu pisma ali v pripombi pojasni, zakaj se ne more navesti. Ako se kak podatek lahko navede samo približno, tedaj naj se navede pač samo približno, a na koncu pisma ali pa v pripombi naj se pojasni, zakaj je temu tako.

e) Pri prijavi terjatev in dolgov domaših oseb, ki je v inozemstvu, po obrazcu 2, se morajo prijaviti poleg premične in nepremične imovine tudi razne pravice, kot n. pr.: izselovalne pravice, jamstva, hipoteke itd. Po tem obrazcu se morajo prijaviti tudi vrednostni papirji z naznačenjem njihovega nominalnega zneska, vrste in količine.

f) Pri naznačenju vrednosti imovine se mora naznačiti vrednost pred 6. aprilom 1941.

g) Za inozemstvo se štejejo vsi kraji zunaj meja predvojne Jugoslavije.

h) Za inozemce se štejejo vse fizične in pravne osebe, katerih stalno bivališče ali sedež trdke je v inozemstvu, ne glede na državljanstvo fizičnih oseb in na lastništvo podjetja. V istem smislu se štejejo za domače osebe vse fizične in pravne osebe, katerih bivališče, sedež trdke in mesto uprave je v državi, ne glede na državljanstvo fizičnih oseb in na lastništvo podjetja.

i) Prijave oseb iz Slovenije se vlagajo pri podružnici Narodne banke v Ljubljani. Vlagatelji prijav iz Ljubljane morajo prijave vložiti pri podružnici Narodne banke, ostale osebe pa lahko pošljejo prijave v priporočenem pismu.

j) Vsaka opustitev prijave ali navajanje napačnih podatkov se kaznuje.

Narodna banka

OPOZORILO TELEFONSKIM NAROČNIKOM

Poštna direkcija obvešča vse telef. naročnike v Ljubljani, da je telef. centrala v Ljubljani v dopoldanskih urah prekomerno obremenjena in zato se večkrat dobi težje pri dvigu slušalkke znak »zasedeno«. Temu bi se dalo odpraviti samo z razširitvijo telef. centrala, kar je pa trenutno nemogoče. Začasno se pa ta motnja lahko odpravi samo na ta način, da naročniki omejijo število in trajanje telef. pogovorov. Poštna direkcija apelira na uvidenost vseh telef. naročnikov, ker v nasprotnem bo primorana izključiti večje število naročnikov.

MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO OBVEŠČA

1. Ministrstvo za kmetijstvo NVS sporoča, da je za trenutno zasedena vsa službena mesta tako pri ministrstvu, kakor tudi na podrejenih ustanovah. Ze vlozene prošnje se bodo vodile v evidenci.

V bodoče bodo prosta službena mesta razpisana in se bodo upoštevala le prošnje, ki bodo v smislu obstoječih predpisov vložene preko Javne borze dela.

2. Prodajna cena za svezo meso je 33 din za kilogram.

Zamudniki, ki niso prejeli na odrezke »meso - e, f, g - nov. ribjih konzerv, lahko iste dvignejo na te odrezke v petek 7. XII. predpoldne pri mesarjih: Marjetič Ivan in Romo Franc na mesarskih stojnicah na trgu.

Dnevyne vesti

Brezplačno je popravljal šolo. Mizarar mojster Arko Janoz, Celovška cesta 88, je izvršil za obnovo šolskega poslopja v Spodnji Šiški brezplačno 22 ur mizararskega strojnega dela, kar zneso po dnevi: centi pet 1000 din. Mestni narodni odbor mu tem potom izreka zahvalo.

Opozorilo. Federalni zavod za socialno zavarovanje v Sloveniji, podružnica v Ljubljani, sporoča in opozarja vse delodajalce, da so plačilni nalogi za mesec oktober 1945 že zapadli v plačilo. Opozarjamo, da je predpisano zavarovalne prispevke poravnati takoj ob dospelosti (v teku 8 dni po vročitvi plačilnega naloga) da se izognemo prisilni izterjavi. Delodajalci naj poravnajo svoje obveznosti po pošt. ček. zagonudenarhki zavodih ali direktno pri blagajni, Ljubljana, Miklošičeva c. 29-I, soba 215. Inkasanta bo zavod poslal le v nujnih, izjemnih primerih.

Uprava pošte Ljubljana 1 sporoča vsem telefonskim naročnikom, da je razposlala položnice za redno naročnino za I. četrtletje 1946. Naročnina mora biti plačana vnaprej do zaključno 1. januarja 1946. Zasebni naročniki, ki tudi do 15. januarja 1946 ne bi poravnali naročnine, bodo po predhodnem pisemnem opozorilu izključeni. Krajevni telefonski pogovori morajo biti mesečno v roku 15 dni po prejemu položnice plačani, sicer se telefon tudi izključi.

Akademija za glasbo v Ljubljani priredi v ponedeljek, 10. t. m. diplomski koncert slušateljice Jelke Staničeve. Koncert bo ob 8. uri zvečer v veliki dvorani kina Matice. Vstopnice v Matičini knjigarni po din 20 in 10, stojišča din 6.

Občni zbor šahovske zveze ki je bil napovedan za soboto 8. t. m., se zaradi tehničnih ovir preloži na nedeljo 16. t. m. Dnevni red ostane neizpremenjen.

Lastnikom motornih vozil! Do 10. XII. 1945. prijavite vašo motorna vozila v četrti pisarni Tyrševa cesta 1A/I, ker sicer ne boste prejeli tekočih goriv in maziv.

NO — četrt center

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

V LJUBLJANI

Drama

Petek, 7. decembra ob 20. uri: Nušič: »Pokojnik«. Izven. — Ob 15. uri: Capek: »Matie. Gostovanje v Celju. Mladinska predstava. Cene od 20 din navzdol. — Ob 19.30 uri: Capek: »Matie. Gostovanje v Celju. Cene od 30 din navzdol.

Sobota, 8. decembra ob 15. uri: Zupan: »Rojstvo v nevihti. Izven. — Ob 20. uri: Skvarkin: »Tuje dete. Sindikalna gledališka sobota. Red SA.

Nedelja, 9. decembra ob 15. uri: Capek: »Matie. Izven. — Ob 20. uri: Cankar: »Za narodov blagor. Izven. Ob 15. uri: Nušič: »Pokojnik. Izven. Predstava v Operi.

Gostovanje v Celju. Ljubljanska Drama gostuje danes v petek, dne 7. t. m., v Celju z dramo Karla Capka »Matie«. Predstavi bosta dve, in sicer ob 15. uri mladinska in ob 19.30 uri večerna.

Danes, v petek, dne 7. t. m., uprizori Drama Nušičevo komedijo »Pokojnik«. Pavle Marič, inženir in učenjak, zaloti svojo ženo na nezvestobi. Užaljen odpušča v inozemstvo in tam po naključju izve, da ga snatrajo za pokojnega in da so nekoga drugega pod njegovim imenom z vsemi častmi pokopali. Čez nekaj let se prikaže spet v mestu, to je v predvojnem starem »Šaršijskem« Beogradu. Ta zaplet elasti duhovitemu komediografu, da nam predstavi celo vrsto izvrstno karakteriziranih tipov iz takratne beogradske družbe, ki nas drže do konca dejanja v intenzivni napetosti in vzbujajo sproščujoč smeh. Delo je režiral Vladimir Krškiniček. Predstava je izven abonmaja.

V soboto, dne 8. t. m., bosta v Drami 2 predstavi, in sicer ob 15. uri dramatska reportaža Vitomila Zupana »Rojstvo v nevihti, ob 20. uri pa komedija sovjetskega komediografa Skvarkina »Tuje dete. »Rojstvo v nevihti« bo izven abonmaja, »Tuje dete« pa v okviru sindikalne gledališke sobote za red SA.

Opera

Petek, 7. decembra ob 19.30 uri: N. Rimski - Korsakov: »Sneguročka«. Red C.

Sobota, 8. decembra ob 19.30 uri: B. Smetana: »Prodana nevesta. Izven. Gostovanje Zlate Gjunjenčeve.

Nedelja, ob 15. uri: Nušič: »Pokojnik. Izven. Dramska predstava. — Ob 19.30 uri: A. Dvořak: »Rusalka«. Izven. Gostovanje Zlate Gjunjenčeve.

Za abonente reda C uprizori Opera v petek 7. t. m.: N. Rimski-Korsakov: »Sneguročka, Opera v štirih dejanjih s predigro. Po pripovedki Ostrovskega, prevedla L. Pavlane in N. Štrifot — Pomladna vila — E. Karlovčeva, Ded Mraz — F. Navagin, Sneguročka — N. Štritarjeva, Goslini duh — M. Brajnik, Karneval — F. Langus, Bobil, kajžar — S. Banovec, Bobilha, njegova žena — S. Poličeva, Car Berendej — B. Franz, Bermjanta, bojar — L. Koršec, Lel, pastir — N. Spanova, Kupava, heška meščana — L. Husuževa, Misir, bogat trgovec — M. Dolničar, Prvi klicar — S. Strukelj, Drugi klicar — S. Smekolj, Paš — Medvedščekova. — Dirigent: S. Hubad. — Režiser in koreograf: P. Golovin. — Scena: A. Gerlovičeva, ing. E. Frauz. — Vodja zboru: S. Hubad.

Gostovanje Zlate Gjunjenčeve. V soboto in nedeljo gostuje v naši Operi kot Marinka v »Prodani nevesti« in kot Rusalka Zlata Gjunjenčeva. Obe predstavi sta izven abonmaja.

RADIO

DNEVNI SPORED ZA PETEK 7. XII. 1945

6.30-7 Veseli zvoki — 7-7.15 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda — 7.15-8 Pester jutranji koncert — 12-12.30 Vojaška godba — 12.30-12.45 Majhen koncert na violončelu — 12.45-13.45 Napoved časa, poročila in pregled sporeda — 12.45-13 Na harmoniko igra Albert Papler — 13-13.30 Pester koncertni spored na ploščah — 13.30-13.45 Napoved časa, pregled tiska, objave in pregled sporeda — 13.45-14 Narodne pesmi poje član Ljubljanske Opere Svetozar Banovec, na harmoniko ga spremlja A. Stanko — 14-14.30 Koncert malega orkestra Radia Ljubljana, dirigent: Uroš Prevoršek — 14.30-14.45 Napoved časa in poročila — 14.45-15 Partizanske pesmi na ploščah — 15 Polzvedba — 17-17.15 Pisana glasba — 17.15-17.30 Mladinska telesno-vojezna oddaja — 17.30-18 Popoldanski koncert Ljubljanskega godalnega tria (prof. Leo Pfeifer, Vinko Šušteršič in Cenda Sedlbauer) — 18-18.20 Literarna ura — 18.20-18.30 Čajkovskij: Andante lamentosa iz VI. simfonije — Čajkovskij: Pesem brez besed — 18.30-18.45 Poročilo komisije za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njih pomagačev — 18.45-19 Koncert violinista Srečka Zalokarja, pri klavirju Hilda Hofak-Domažetovičeva — 19-19.15 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda — 19.15-19.30 Stare ruske pesmi — 19.30-19.45 Ljudska univerza Radia Ljubljana — 19.45-20 Koncert za violino in klavir — 20-22 Koncert hrvatskega mešanega zboru »Kolo« iz Sibenika: partizanske in umotne pesmi. Dirigent: Danilo Damev (prones iz Uniona) — 22-22.15 Dnevnik Radia Ljubljana — 22.15-22.55 Petrovič kvintet igra lahko glasbo — 22.55-23 Najnovejše vesti.

KINEMATOGRAFI

KINO UNION: Ameriški film »Trije mušketirji«, tednik. Ob 17., 19. in 21. uri.

KINO SLOGA: Ameriški film »Hajdukova ljubezen«, tednik. Ob 17., 19. in 21. uri.

MARIBOR, »ESPLANADE«: Francoski film »Burja nad Parizom«, tednik.

Proti špekulaciji z vinom

Čprav je bila vinska letina ugodna v pogledu kakovosti in količine, je nastalo tudi v mariborskem okrožju pomanjkanje vina. Mariborski okrožni odbor je proučeval vzroke tega pomanjkanja ter ugotovil, da so prišlo velike količine vina v roke spekulativcev, nakar so izginile iz okrožja. Da se prepreči špekulacije z vinom, je okrožni odbor na predlog okrožnega gospodarskega sveta izdal odredbo, da se do nadaljnjega ustavlja in zabranjuje vsak prost nakup in promet z vinom. Vino smejo kupovati od pridelovalcev samo vinske zadruge in pooblaščenec trdke na podlagi pooblastila, ki ga dobe pri okrožnem oddelku za trgovino in preskrbo v Mariboru. Gostilničarjem in drugim prodajalcem vina na drobno bodo, odredeni kontingenti, čim bodo zbrani točni podatki o vinskih zalogah. Glede prometa z vinom imajo vsi okrajni odbori točna navodila in naj se vsi interesi obračajo do njih.

Poziv demobilizirancem JA

Javna borza dela za Slovenijo poziva vse demobilizirane člane in članice Jugoslovanske armade, ki še niso zaposleni, da se prijavijo v njenih uradih zaradi posredovanja in zaposlitve.

Uradi Javne borze dela za Slovenijo se nahajajo v sledečih krajih:

1. Okrožno mesto Ljubljana: JBD za Slovenijo;
2. Ljubljansko okrožje: podružnica JBD v Ljubljani, ekspozitura JBD v Logatcu, ekspozitura JBD v Radovljici, ekspozitura JBD v Kranju in ekspozitura JBD v Kamniku;
3. Novomeško okrožje: podružnica JBD v Novem mestu, ekspozitura JBD v Brežicah;
4. Mariborsko okrožje: podružnica JBD v Mariboru, ekspozitura JBD v Prevaljah, ekspozitura JBD v Ptujju in ekspozitura JBD v Murski Soboti;
5. Celjsko okrožje: podružnica JBD v Celju, ekspozitura JBD v Trbovljah in ekspozitura JBD v Slovenjgradu.

CDKA pride v Ljubljano

Moštvo CDKA (Centralni dom Rdeče armade), ki je igralo v Beogradu, bo v nedeljo obiskalo Zagreb, nato pa Split. Gostovalo bo tudi v Ljubljani.

Razstava V. Skrušnega

V soboto, 8. decembra, in v nedeljo, 9. decembra, bo od 9. do 18. ure v ateljeju Narodnega gledališča, Bleiweisova c. 13 (nasproti vladni palači), razstavljal svoje nove slike Vclav Skrušny.

OBVESTILA

Odredba ministrstva za gradnje o obvezni prijavi strokovnega gradbenega osebja

Zaradi pregleda strokovnega kadra v federalni Sloveniji odredim naslednje:

1. člen. Ministrstvu za gradnje v Ljubljani se morajo prijaviti sledeče osebe, bivačoe na ozemlju federalne Slovenije:
  - a) arhitekti,
  - b) gradbeni inženirji,
  - c) kulturno geodetski inženirji,
  - d) geodeti s fakulteto,
  - e) geometri,
  - f) geologi,
  - g) tehnični gradbeni in arhitektonske stroke,
  - h) praktični tehnični gradbeni stroka (gradbeni delovodje)
2. člen. V I. členu te odredbe navedeni strokovnjaki morajo do 31. decembra 1945 vložiti pisemno prijavo, ne glede na svojo zaposlitvo, spol in starost. Prijaviti se ni treba strokovnjakom, ki služijo v enotah JA, dokler traja njih služba, ter neslužbenem tega ministrstva. Osebe, ki so se prijavile ministrstvu za gradnje po pozivu, objavljenem v Uradnem listu z dne 2. junija 1945, 5. kos, se morajo znova prijaviti.
3. člen. V prijavi morajo biti tile podatki:
  - a) Priimek, ime in očetovo ime,
  - b) državljanstvo in narodnost,
  - c) rojstni datum, kraj in okraj,
  - d) splošna in strokovna izobrazba,
  - e) poklic (strogo ločiti stroko),
  - f) podatki o event. specializaciji, pooblaščitih in privačnem študiju,
4. člen. Strokovnjaki, ki so dolžni prijaviti se, morajo oddati nekolikavno prijavo pri okrajnem oziroma četrtnem NO svojega bivališča; ta potrdi podatke v prijavi in prijave predloži statističnemu oddelku ministrstva za gradnje v Ljubljani.
5. člen. Po preteku prijavnega roka, t. j. po 31. decembru 1945., mora vsaka oseba, bivačoe na ozemlju federalne Slovenije, prijaviti pridobitev strokovne izobrazbe ter vanko spremembo, glede službenega razmerja in položaja ter bivališča, najkasneje v 14 dneh po nastali spremembi.
6. člen. Kdor krši predpise te odredbe bo kaznovan po zakonu o pobujanju nedopustne špekulacije in gospodarske sabotaže z dne 23. IV. 1945. Ur. I. DFJ 241/23.
7. člen. Ta odredba velja od dneva objave v Uradnem listu.

Ljubljana, dne 1. decembra 1945.
Minister za gradnje:
Dr. Miha Kambič, I. r.